

Tabo

BOG - NAROD - DOMOVINA

UNIVERSITETA
LJUBLJANA
1984

EL FORTIN

9-10

TABOR je glasilo Združenih slovenskih protikomunistov ● TABOR je last in vestnik Tabora SPB ● Mnenje Tabora SPB predstavljajo članki, ki so podpisani od glavnega odbora ● Izdaja ga konzorcij. Predsednik: inž. Anton Matičič ● Urejuje in odgovarja uredniški odbor glasila: za lastništvo Lic. Ivan Korošec, upravnik Božo Šušteršič.

TABOR is the voice of the Confederation of the United Slovene Anticommunists.

TABOR es el órgano de la Confederación de los Anticomunistas Eslovenos Unidos ● Director: Ing. Antonio Matičič, Ramón L. Falcón 4158, Bs. Aires, Argentina.

Imprenta: Talleres Gráficos Vilko S.R.L., Estados Unidos 425, Buenos Aires, Argentina, T. E. 362-7215

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 246.391.

NAROČNINA: Argentina 150 arg. pesov, Južna Amerika: 10 dolarjev; Evropa — Avstralija: 12 dolarjev; letalsko 15 dolarjev za vse države.

Naročila, reklamacije, nakazila, dopise in ostalo pošto pošiljajte na naslov: Inž. Anton Matičič — Río Colorado 1806 — (1686) Hurlingham — Bs. As. — Argentina.

NAŠA NASLOVNA SLIKA

„Moja najbolj vroča želja je, da bi prav vsi zvesti Slovenci opustili vsa morebitna nerazumevanja in vse druge — v primeri z blaginjo naroda drobne interese in združili vse svoje sile za svojim domobranstvom v enotno pripravljenost in skupni udar vseh Slovencev po komunizmu, ki prihaja v znamenju smrti.“
(Gen. Leon Rupnik)

PORAVNAJTE NAROČNINO!

Svobodni sveta,
združite se!
Za Boga,
Narod, Domovino!

Septiembre-Octubre 1984

BUENOS AIRES

September-Oktober 1984

Prisionero de guerra

A nuestra mesa de trabajo ha llegado una carta, "Me gustaría —decía— que publicaran esta historia en el ejemplar dedicado al día del padre. Es la historia de cómo papá, junto con otros diez prisioneros de los comunistas, huyeron el 20 de junio de 1945, ayudado en todo momento por la mano de Dios. Los motivos por querer publicarla en el día del padre son varios. En primer lugar, es el pequeño regalo de una hija a su padre, agradeciendo su infinito amor; y a la vez es un agradecimiento a Dios por el don de semejante padre. En segundo lugar, es que fue un mes de junio. Y el último motivo, pero no por ello menos importante, es que justamente el domingo 17, papá, el protagonista de la historia, cumple 60 años". Nos pareció legítimo el pedido, y valedera la historia. Aquí la publicamos:

Siempre al finalizar una guerra quedan vencedores y vencidos.

Esta es la historia de un prisionero de guerra que no se considera vencido...

La hilera de prisioneros era larga, como una triste procesión, como la esperanza de que no todo está perdido.

Allá lejos, en una triste estación esperaba un tren de carga. Sin preguntar ¿a dónde? ni ¿por qué?, iban entrando los prisioneros que no eran personas sino simples números. El tren comenzó a moverse sentenciando cada vez más fuerte: "condenados a muerte... condenados a muerte..." El sol que moría tras los Alpes dejaba penetrar una pequeña luz, una pequeña esperanza: "Morir, ¡No!, ¡morir!, ¡a los 21 años! ¿Por qué? ¿Por haberte amado, Slovenija? ¿Por querer salvarte de la esclavitud?..."

Así fueron transportados sus prisioneros, donde pasaron días sin comer, sin beber, sin siquiera ver el sol... Luego fueron llevados y tirados sobre las piedras del inmenso patio, débiles ya y sin ánimo. Pero algo les decía que debían huir de allí.

Era su cumpleaños y pidió a Dios que para el día de su santo —la semana siguiente— no estuviera más allí, en ese infierno de Teharje— "libre en el monte, o muerto..."

En una noche muy clara, días más tarde, estaban todos recostados sobre las piedras; once habían decidido escapar esa misma noche, once que desafiaban a la muerte.

Poco a poco se fueron deslizando hacia un ángulo en sombras, donde pensaban trepar el alambrado de tres metros de alto que los rodeaba. Al llegar allí no encontraron oro, tampoco pan, ¿de qué les hubiera servido?... Pero sí encontraron una lima entre las piedras, puesta allí por una Mano divina. Lentamente, tratando de hacer el menor ruido posible, limaron el alambre dejando un hueco por el cual fueron pasando uno a uno los once. Y arrastrándose hacia un segundo alambre que, creyeron, era igual al anterior, se fueron ordenando: tres, tres, tres, dos; mientras tanto cada uno había tomado dos piedras con las que atacarían a los guardias que estaban junto al alambrado. Antes de llegar, él dió la orden de ataque y todos comenzaron a gritar y a tirar piedras a los guardias, los que, desconcertados, comenzaron a disparar con sus ametralladoras hacia la oscuridad, sin ver a quién.

Todos lograron salvarse, pero cuando llegaron, vieron que no era como el anterior: estaba todo atravesado por alambre de púas. El se arrimó a esas filosas hileras, viendo que era imposible pasarlas. Y allí se quedó esperando, bajo la trinchera, que alguna bala terminara con su vida, sin mirar siquiera. De repente escuchó algo fugaz, abrió los ojos y vio junto a él una escalera, y nuevamente sintió que Dios no lo dejaba morir. Trepó la escalera, dio un salto para llegar al piso, pero el alambre le había desgarrado su pierna "no importa... ya casi libre". Comenzó a correr huyendo de las balas infernales hacia el monte, pero estaba demasiado débil, herido, no podía solo... Miró hacia adelante y vio que alguien le tendía su mano. Era el Todopoderoso, que no quiso la muerte de un soldado prisionero, que luchó por la libertad...

Pavlinka

("Esquíú" — Buenos Aires, 17. 6. 84.)

Vojni ujetnik

(Prevod)

Na našo uredniško mizo je dospelo pismo. „Rada bi,“ pravi, „da bi objavili to izredno zgodbo, posvečeno DNEVU OČETOV. Je očetova zgodba, ko je z ostalimi desetimi sojetniki po čudežu božjem ušel iz taborišča smrti 21. junija 1945. Trije motivi mi narekujejo to željo za objavo: Najprej je skromno darilo hčerke očetu za njegovo neizmerno ljubezen ter obenem zahvala Bogu za izrednega očeta. Drugič, ker je bil tedaj tudi mesec junij. In končno, toda ne manj važno dejstvo, da bo prav v nedeljo 17. junija — na očetovski dan — oče, udeleženec v tej zgodbi, izpolnil 60 let.“

Nam se je zdelo dovolj vzroka za to željo, zgodba je močna; tu jo prinašamo:

Vedno po končani vojni ostanejo zmagovalci in premaganci.

To je zgodba vojnega ujetnika, ki se ne smatra premaganca...

Vrsta ujetnikov je bila dolga kakor procesija, kakor upanje, da morda le ni še vse izgubljeno.

Tam daleč na železniški postaji je čakal tovorni vlak. Ne da bi vpraševali, kam in zakaj, so vstopali ujetniki, kateri že niso bili več osebe, temveč samo še številke. V kolesju je zaškripalo in vlak se je premaknil. „Prodani ste, prodani ste, obsojeni na smrt...“ so ropotala kolesa kakor v obsodbo. Sonce, ki je zahajalo za Karavankami, je božalo s poslednjo nitjo žarka skozi umazane zamrežene line vagona.

„Umreti! Ne! Mlad in v tej pomladi, moj Bog, ne, ne! Zakaj? Ker sem te ljubil, Slovenija? Ker sem te hotel rešiti suženjstva?“

Po dolgi vožnji in križevem potu so jih nagnetli v tesne barake, kjer so jih pustili več dni brez hrane in vode. Dovolili jim niso niti na vsakdanjo potrebo. Potem so jih oslabele in raztepane nagnali na veliko, kamenito dvorišče. Vse dni so morali sedeti na od sonca razbeljenem kamenju. Bili so živi okostnjaki. Toda želja po življenju ni ugasnila in misel na beg iz teh krvavih aren je bila vsak dan silnejša.

Bil je njegov rojstni dan. Prosil je Boga in sklenil, da za god — naslednji teden — ne bo več v tem peklu Teharskih mučilnic; ali svoboden v gozdovih, ali mrtev...

21. junij. Noč je bila kristalna. Po črnem žametu neba se je izza gorá vzpenjala velika luna. Jetniki so hropeli v težkem snu na mrzlem kamenju. Enajst jih je bilo, ki so prezirali smrt in prežali, kdaj bo senca barak legla nanje.

Počasi so drseli proti kotu dvorišča, kjer jih je čakala tri metre visoka ograda z mrežo, katero so mislili preplezati v naslednje dvorišče, ki je vodilo do straž, žične pregrade, bunkerjev in močnih luči. Ko so se že mislili povzpeti na mrežo, je eden izmed njih začutil pilo med umazanim kamenjem. Zlato bi lažje našli, celo kruh, toda — pilo... Ne, ni čudno! Božja roka jo je položila tja. Saj so vendar prosili Boga tako zaupno, kot se prosi očeta; kako bi jim odrekel...!

Počasi, previdno so pilili v kotu. Kadar je žica lahno zajokala, so dremajoči stražarji dvignili glave. Potem so se povlekli skozi odprtino; drug za drugim — enajst — in se razporedili po trije v senci pred stražarji. V pesteh so stiskali kamen za zadnji juriš ter čakali povelja. Kri jim je ledenela v žilah in mišice vseh so bile pripete na eno samo struno.

„Zdaj!“ Niso se dvignili, z léže so skočili kot levi in divji krik napada v jurišu je pretrgal noč na dvoje — v ogenj in temo. Stražarji so bili popolnoma zbegani. Brzostrelke so sikale smrt vsevkrižem, toda brez pravega cilja. Domnevali so, da je napad od zunaj.

Bodeča žica je bila previsoka in preširoka. Oče se je zagnal pod njo, stisnil oči in roke in čakal rafala. V tem pa začuje nek „švist“ nad seboj. Odprl je oči in poleg sebe zagledal lestvo, prislonjeno na žico. „O dobri Bog, preveč zahtevam!“ v zadnjih močeh se je pognal na lestvo in se vrgel prek

žice. Bodice so se mu zapele v boso nogo. Padel je na mehka gozdna tla, se pobral, hitel in spet padal. Moči so ga zapuščale, krvaveča noga mu je zastajala. Predno bi se zgrudil, je zagledal senco, ki je bežala pred njim in mu stezala roko. V svojem kuratu — duhovniku Poldi Tonetu, mu jo je nudil Bog, ker ni hotel še smrti prodanega vojaka, ki se je boril za svobodo...

Pavlinka.

Z dušo in srcem Slovencec

(Govor soborca Dimnika Dušana na spominski proslavi 9-9-84 v Bs. Airesu.)

Z molitvijo in s skromnim šopkom smo pravkar počastili moža, ki je v času, ko je bila stiska najhujša, zavestno sprejel nase žrtev odgovornosti vidnega vodstva usode Slovencev v takozvani Ljubljanski pokrajini, takrat edinega prostorčka pod soncem, kjer smo Slovenci še nekako smeli biti Slovenci.

Spomnimo se njegovega mišljenja, ko je rekel:

„Vse življenje sem bil v službi naroda... Res, sedaj sodelujem z Nemci, da bi rešil, kar se da rešiti. Toda grem k Nemcem skozi glavna vrata. A ti, ki blatijo mojo čast, tudi hodijo k Nemcem, čeprav pri stranskih vratih, na skrivaj! Jaz ničesar ne prikriвам. Delam, kar morem in to bomo delal vse življenje.“

In pa tudi:

„Kar zadeva mene, bi rad poudaril, da bom v vseh okoliščinah in v vsakem slučaju ostal z narodom, in če bo usoda hotela, bom za ta narod v boju tudi rad padel. Do konca me boste imeli priložnost videti v borbi skupaj s slovenskim narodom, bratskimi srbskimi dobrovoljci in četniki ter vsemi, ki se nam bodo v tej borbi pridružili in nas podpirali.“

To so besede generala Leona Rupnika, moža, katerega se danes tu ob tem skromnem spomeniku spominjamo. Spominjamo se njegovega zavestnega žrtvovanja in smo nanj ponosni, kot se tudi s ponosom spominjamo **upravnika dr. Lovra Hacina**. Oba ta dva moža sta bila vidna stebra naše borbe proti komunistom, kateri so v tisti najtežji uri zgodovine slovenskega naroda sprožili krvavo revolucijo na slovenski zemlji, ki je takrat trpela pod tremi okupatorji.

O delu in pomenu teh dveh mož je bilo že mnogokaj povedanega, izrečenih mnogo očitkov in tudi priznanj, nekatera že davno, nekatera pravkar. Zgodovini prepustimo, da bo nekoč nepristransko obdelala življenjsko delo teh dveh mož in njun vpliv na potek usodnostnih dogajanj za časa divjanja žločinske komunistične revolucije na naših slovenskih tleh.

Mi smo danes že ponosni na njuno delo in se ju spominjamo z vso hvalnožestjo, kar je naša srca premorejo.

General Leon Rupnik, oče slovenskega domobranstva, je prenovil lik Slovenca, ki je do takrat v glavnem poznal le borbo med klerikalci in liberalci. Tej borbi moremo upravičeno pripisati tragiko Grčaric in Turjaka. Onim, ki so sledili generalu, je bila ta borba neumna in nesmiselna, bolestna in zlobna — edino koristna skupnemu sovražniku — komunistom. Ta lik novega Slovenca odklanja tako liberalizem kot klerikalizem in prinaša v sebi nov ideal:

B O G — N A R O D — D O M O V I N A !

Govoriti o generalu Leonu Rupniku in ne omeniti Slovenskega domobranstva, bi bila čisto navadna izdaja! Saj je pokojni general rekel:

„MOJA NAJBOLJ VROČA ŽELJA JE, DA BI PRAV VSI ZVESTI SLOVENCİ OPUSTILI VSA MOREBITNA NERAZUMEVANJA IN VSE DRUGE — V PRIMERI Z BLAGINJO NARODA DROBCENE INTERESE IN ZDRUŽILI VSE SVOJE SILE ZA SVOJIM DOMOBRANSTVOM V ENOTNO PRIPRAVLJENOST IN SKUPNI UDAR VSEH SLOVENCEV PO KOMUNIZMU, KI PRIHAJA V ZNAME-NJU SMRTI.“

Kri Grčaric in Turjaka je rodila SLOVENSKO DOMOBRANSTVO kot edino možno silo upreti se komunističnemu navalu na slovensko zemljo. Postalo je vseslovensko narodno gibanje in prineslo narodu novih upov v tistih najbolj kritičnih/dneh slovenske zgodovine.

Slovenski častniki s slovenskim prostovoljnim moštvom so v slovenščini poveljevali v borbi za obrambo proti komunističnemu napadu na izključno slovenskih tleh. Prvič v svoji zgodovini smo imeli svojo res slovensko vojsko.

Veličina generala Leona Rupnika je prav v tem, da je v najkritičnejši dobi stopil na plan, se odpovedal osebnim koristim ter je v zmedi, ko je očitno odpovedalo vse, edini imel pogum, stopiti odkrito na čelo svojemu težko preizkušenemu narodu — ne glede na okoliščine in posledice.

Za vse svoje delo je bil končno zavržen in prepuščen samemu sebi. V očeh Angležev ni bil vojni zločinec temveč le človek, ki je reševal svoj narod tako pred nacisti kot pred rdečimi zločinci. Iz Avstrije je prišel v Italijo, kjer ga serviglianski slovenski taboriščni odbor ni hotel sprejeti. Prav tako so ga odklonili v vojaškem taborišču v Eboli-ju. Šele Hrvati v fermskem taborišču so mu dali „streho“. Od tam pa se ni hotel umakniti, ko so ga opozorili, da bo predan jugoslovanski komunistični oblasti. Vedoma je sprejel nase še končno žrtev.

„Strašni Rupnikov zločin“ je bil samo to, da je bil krščanski človek. Ni bil političen vernik, niti anglofil; bil je je z dušo in srcem Slovenec in Jugoslovčan, vojak protikomunist.

General Leon Rupnik je že prešel v zgodovino. Tam ima svoje častno mesto. Izredni časi zahtevajo izredne ljudi. Izrednost človeka pa je v tem, da zna ob pravem času in na prav način uporabiti vsa možna in moralno upravičljiva sredstva, da sebi zastavljeno nalogo izvrši. Pokojni general je

svojo nalogo izvršil, svojo dolžnost do slovenskega naroda izpolnil: žrtvoval je samega sebe!

Prav isto moremo ugotoviti za dr. Lovra Hacina. Že v normalnih časih je mesto upravnika policije zelo nehvaležna dolžnost. V vojni in revoluciji je ta nehvaležnost še neštetokrat povečana. Dr. Lovro Hacin je to sprejel na sebe in šel po poti mučeništva v smrt.

Slava generalu Leonu Rupniku, dr. Lovru Hacinu in vsem žrtvam padlim v borbi proti komunizmu!

GENERAL LEON RUPNIK

Po širnem svetu razkropljeni Slovenci letošnje leto počaščamo 38. obletnico nasilne smrti generala Leona Rupnika, ki nas je vodil skozi najbolj razburkano obdobje našega časa.

Pokojni general Rupnik je nosil v svojem sreču velik zaklad ljubezni, ki jo je razdal svojemu narodu tedaj, ko jo je ta najbolj potreboval. Učil je svoje domobrance domovinske ljubezni, da so se ob njegovem zgledu borili kot levi za vero očetov, za naš slovenski dom in rod.

Potrebno je govoriti in pisati o naši bližnji preteklosti, ako se zavedamo, da iz nje črpamo moč duhovnega bogastva, ki nam omogoča, da po dolgih desetletjih tujine še danes nosimo v naših srcih prižgano baklo slovenske svobode in poštenja vse dokler bomo živeli.

Mnogo lepega je bilo zapisanega na straneh našega Tabora o bogati življenjski poti slovenskega Mojzesa gen. L. Rupnika; zato tega sedaj ni potrebno ponavljati. Vredno pa je zapisati, da je ustanovitelj slovenskih domobrancev pod tujo okupacijo dosegel to, da so se slovenski borci bojevali le za Slovence in Slovenijo na lastni zemlji.

Slovenska zgodovina je malokdaj zapisala velika dejanja naših davnih prednikov, ker so bili tlačani — podložniki tuji gosposki. Vendar sleherni narod na svetu, ki sta mu mar svoboda in njegovo dostojanstvo, mora doživeti tudi dneve svoje slave. Tako zgodovino pa smo začeli pisati Slovenci, ko je med nami vstal mož, ki je s svojo avtoriteto in bogatimi življenjskimi izkušnjami uspel ustanoviti slovensko narodno vojsko, ki je samozavestno stopila v boj proti največjemu sovražniku našega naroda — komunizmu.

Dolga desetletja so minila za mnoge izmed nas na tujem, a bogata dediščina, ki so nam jo zapustili gen. Rupnik in njegovi domobranci, nas sili, da ne omagamo v naših prizadevanjih neglede na poglede, ki nas morebiti ločijo. Strnimo torej naše skromne in razkropljene sile za boljšo bodočnost Slovenstva! Zgradimo si svoj nam vsem prijazen slovenski dom, kateremu so postavili pred 40 leti temelje gen. L. Rupnik in njegovi domobranci, da bodo v njem prebivali še pozni rodovi svobodnih Slovencev.

Slava mu!

ZBOR MED SLOVENCİ

Namen pričujočega članka je prispevati skromno pričevanje k nedavni slovenski zgodovini. Tema članka je v času že toliko odmaknjena od nas, da jo lahko sodimo objektivno; na drugi strani tudi ni verjetno, da bi kdaj v bodočnosti postala zopet aktualna. Da se razumemo: kar daje vsebino temu članku in obenem spada k zgodovini, je slovenski del zboraskega gibanja. Med Srbi, nasprotno, predstavlja Zbor slejkoprej važno in zakoreninjeno miselno strujo, predvsem v zdomstvu, o kateri pa bo na tem mestu govora le v toliko, v kolikor bo nujno potrebno za razumevanje nje-nega nekdanjega slovenskega odrastka.

Za boljšo presojo sledečih vrstic si je treba v prvi vrsti priklicati v spomin svetovnonazorsko in politično opredeljenost Slovencev ter njen razvoj tja do srede tridesetih let, ko se začne politična delavnost Zbora med Slovenci. Brez dvoma imamo Slovenci v političnem pogledu eno lastnost, po kateri sličimo anglosaškim narodom: to je dejstvo, da smo v glavnih potezah razdeljeni vedno zgolj na dva tabora. Ta dva tabora, z izjemo gotovih prehodnih dob, nista bila nikoli točno in ozko opredeljena; nasprotno, v sebi sta krila vedno celo vrsto idejnih odtenkov in struj, ki so s svoje strani bistveno prispevale k prenavljanju obeh taborov, ne da bi dovedle do njunega razcepjanja in politične atomizacije, ki je tako značilna na primer za latinske narode. Tako smo Slovenci v teku enega stoletja evoluirali od staro- in mladoslovenstva v katoliški in liberalni tabor. V tej evoluciji je vredno omeniti pojav slogaštva, ki je predstavljalo spontan četudi idejno ne dovolj izdelan poskus pregrupiranja Slovencev po narodno-političnih in ne svetovnonazorskih kriterijih (doba taborov); ta poskus se je razbil ob abstraktno logični nepopustljivosti Mahničarja in njegovih somišljenikov.

Pol stoletja za tem se Slovenci vendar pregrupiramo v svojem političnem razvoju, ki sta mu vojna in bratomor dala izredno pospešen ritem: večji del liberalno-nacionalističnega in manjši del katoliškega tabora se pridružita „osvobodilni fronti“. Če izvzamemo tu ne majhno vlogo komunistične infiltracije v obeh taborih, vidimo, da so pri tej odločitvi prevladali narodno politični kriteriji (čeprav temelječi na še ne očitvidni prevari) nad svetovnonazorskimi pridržki. Istočasno se razblini v nič nekdanji antagonizem med „klerikalci“ in „liberalci“, ki so še pravočasno spoznali vso prevaro osvobodilnih gesel in političnih ciljev komunizma. Ustvari se tako nova ločitev duhov: za ali proti komunizmu.

Toda v dobi med obema vojnama je bilo med katoliškim in liberalnim taborom vse polno zaprek, ki so preprečevale kakršnokoli zblizanje. Slovenci smo še nadaljevali svoj „Kulturkampf“, ko je drugod že davno izgubil svojo aktualnost. Medtem ko so se „klerikalci“ še otresali pečata avstrijakantstva (šušteršič), so „liberalci“ v svojem romantičnem panslavizmu

in jugoslovanstvu hoteli ponižati slovenski narod na nivó plemena. Tedaj ko so liberalni Orjunaši imeli še krvave spopade s komunisti (trboveljski dogodki), sta križarstvo in krščanski socializem koketirala z marksizmom. Pozneje je na to slednjo pot zašel še liberalni nacionalizem, ravno tedaj, ko je v katoliškem taboru prevladala reakcija na levičarstvo gotovih skupin v lastnih vrstah.

Danes v emigraciji vidimo, zlasti še v latinskih deželah, da sta si (zmerni) nacionalizem in krščanstvo na političnem polju zelo blizu. V še večji meri lahko to trdimo za Srbijo, kjer je pravoslavje takorekoč skozi vso zgodovino bilo nosilec narodnega odpora in zavednosti. Če bi hoteli opredeliti srbski Zbor po njegovi svetovnonazorski in narodno politični usmerjenosti, bi ga morali imenovati krščanski nacionalizem. Kot tak je Zbor v Srbiji brez dvoma izpolnil važno politično vrzel in te vloge mu praktično nihče ne more prevzeti.

Toda v slovenskih razmerah in v pričo vseh nasprotij med obema vodilnima taboroma, je gibanje, ki je v bistvu predstavljalo krščanski nacionalizem (Zbor), bilo praktično obsojeno na neuspeh. Ni se moglo zasejati v katoliškem taboru zaradi svoje jugoslovanske orientacije, ne med liberalci, ki so jim krščanske vrednote v najboljšem slučaju bile zgolj „zasebna“ stvar. Dandanes to ne bi bilo več ovira, saj nobenemu ne pride več na misel dvomiti o slovenski narodni samobitnosti niti o globini krščanskih vrednot, toda tedaj...

In vendar, nekaj semena je prišlo. Po smrti kralja Aleksandra se je v Sloveniji ustanovilo gibanje Boj, ki je bilo zbirališče katoliško in liberalno usmerjenih ljudi, nezadovoljnih s svojimi vodstvi. Idejno je bilo zelo needino in se je kmalu nato razšlo, toda en del je pristopil k Zboru. A več uspeha je imel Zbor med mladino. V tem pogledu je zelo ilustrativen sledeči primer: Društvo slušateljev pravne fakultete v Ljubljani je bila trdnjava liberalizma, toda v letu 1939/40 je padlo v roke katoliških akademikov, ker so zborniški študentje (klub Edinstvo) nastopili s svojo lastno listo; rezultat je bil 140 glasov za katoliško listo (Vilfan Sergij), 120 za liberalno in 56 za Edinstvo (Zbor).

Slovenski zborniški smo se polno zavedali da nam vedno močnejša rast Zbora v Srbiji (in celo na Hrvaškem, predvsem v Dalmaciji) prav nič ne pomaga v Sloveniji, zaradi različnosti političnih okoliščin, in da moramo najti svoj lasten obraz. V ta namen je bilo treba na nek način premostiti antagonizem med obema glavnima političnima grupacijama, utreti pot edinosti, ki je bila edina alternativa hitro naraščajočim silam tretjega tabora — komunizma. Zato smo radi segali nazaj, v prejšnje stoletje, v dobo taborov in slogaštva, ko je šlo za prebujanje slovenstva in so le ozkosrčneži vlekli na dan svetovnonazorske razlike. Slogaštvo je bilo naš idejni predhodnik. Toda na drugi strani smo bili prvi, ki so jih komunisti in njih so-

potniki blatili kot fašiste; trezno zunanjepolitično stališče Zbora, ki je hotel Jugoslavijo čim dalje obdržati izven druge svetovne voje in je zato smatral marčevski puč kot pravi samomor, jim je služilo kot navidezno neovrgljiv dokaz v tem smislu. Bila je potrebna izredna mera vztrajnosti in vera v svojo idejo, da ni prišlo do omahovanja v lastnih vrstah. A tudi to se je zgodilo: v tem pogledu je zanimiv primer mladega študenta, čigar oče, državni uradnik in liberalec, je bil za časa JRZ režima premeščen z vso družino v notranjost Srbije. Njegovo prvo (in zadnje) pismo svojim prejšnjim študentovskim tovarišem se je glasilo približno takole: „Prišel sem v stik s tukašnjimi zborashi. Pa to niso nič drugega kot srbski klerikalci; vsak sestanek začenjajo z molitvijo.“

Izbruh vojne, aprila 1941, nas je raznesel vsepovsod. Ker je večina slovenskih zborashev izvirala s štajerskega, so jih Nemci razselili, predvsem v Srbijo. Tam so stopili v vrste Srbskega dobrovoljskega korpusa in prišli v Slovenijo šele konec vojne. Tisti, ki so se znašli pod italijansko okupacijo, so praktično obnovili svojo politično dejavnost šele v dneh italijanskega razsula in nastopa generala Rupnika kot predsednika Ljubljanske pokrajine. Bili so med prvimi, ki so tedaj nosili slovensko zastavo po ljubljanski cestah in pomagali priklicati v življenje Slovensko domobranstvo. Čeprav maloštevilni, tudi niso bili odsotni v Primorskem domobranstvu, čigar važnost so zgodaj spoznali; nasprotno, tam so dali svoje prve smrtne žrtve. V tem članku, razen imena pisca, ni drugih imen. Razlog temu je, ker se — čeprav po štiridesetih letih — še vedno najdejo osebe, in to ne Slovenci ne drugi Jugoslovani, temveč poklicni mednarodni iskači maščevanja, ki jim je malenkost oblatiti ime ljudi, ki so svojemu narodu hoteli le najboljše.

Slavko Bjelajac

Novakovo poročanje

V 5. zvezku, št. 4 (18), Zima 1982/83 je *The South Slav Journal* objavil (po Taboru 1982, št. 9—10 — Op. prev.) izvlečke iz poročila polk. Karla Novaka o odporniškem gibanju gen. Mihajlovića v Sloveniji v letih 1941—1943. Na tem mestu prinašamo članek polk. Slavka Bjelajca, ki komentira Novakovo poročilo.

Zadnji teden avgusta ali prvi teden septembra 1943 me je polk. Novak nepričakovano obiskal v mojem glavnem stanu v Liki(1) in zahteval vojaško pomoč. Čete pod mojim poveljstvom naj bi bile poslane v Slovenijo in pomagale rešiti njegovo gibanje in s tem ohraniti njegov ugled poveljnika gen. Mihajlovića. Dolgo sem se razgovarjal z nesrečnim, deprimiranim

in skrajno razburjenim Novakom, ki si je prizadeval, da bi me prepričal, kako so višji častniki in vodeči politiki slovenskih političnih strank odgovorni za ves neuspeh v Sloveniji. Vse častnike, ki so bili višji od njega (ppolk. Peterlin, polk. Prezelj, polk. Vauhnik, gen. Rupnik, polk. Avšič idr.) je ožigosal kot nesposobne in saboterje. Prav tako je obtožil slovenske političke, da niso hoteli sodelovati in ne priznati njegovega vodstva in naporov. Izgledalo je, da je vse bilo proti njemu, njegovemu vodstvu in ciljem, čeprav je bilo edino, kar je hotel doseči, to, da bi izvršil povelja gen. Mihailovića.

O neugodnem položaju v Sloveniji mi je že prej pripovedoval član mojega Osrednjega Narodnega Odbora Radmilo Grdjić(2), ki se je pogovarjal z nekaterimi Slovenci v Belgradu in slične informacije so mu dali tudi nekateri člani štaba gen. Mihailovića na Ravni Gori, kjer je obiskal Mihailovića. Kakor je pravil, naj bi bil Mihailović navzlic radijski zvezi z Novakom napačno informiran o resničnem stanju dogajanj v Sloveniji.

Ko je prosil za vojaško pomoč, je Novak takole mimogrede pripomnil, da je imel za to Mihailovićevo privoljenje. Toda ne ppolk. Mladen Žujović(3), ne vojvoda Ilija Trifunović-Birčanin nista o tem ničesar slišala, čeprav sta bila v radijski zvezi z gen. Mihailovićem. Kljub temu pa sem hotel Novaku pomagati. Razložil sem mu seveda, da bi z ozirom na prevladujoči položaj v Sloveniji bila uporaba mojih čet tam vsekakor skrajno omejena, ker jih ne bi podprli ne višji častniki ne politiki, da niti ne omenim, da bi jim bilo obveščevalno delovanje povsem onemogočeno. Poudaril sem mu tudi, da moje čete sestavljajo prostovoljci, in da moram dobiti njihovo privoljenje za odhod v Slovenijo, posebej z ozirom na stalno grožnjo sovražnega napada na naše ozemlje; in področje Srpskih Mitrovic, odkoder naj bi čete šle, je bilo prav posebej ranljivo. Novak je le težko razumel, da moram dobiti predvsem privoljenje čet, krajevnih voditeljev ter vaških odborov prav tako kot Osrednjega Narodnega Odbora na Sušaku, preden sploh lahko kaj podvzamem. Čez nekaj dni sem dejansko uspel dobiti privoljenje nekaterih činiteljev in ena izmed mojih enot, ki ji je poveljeval major Mile Kapetanović (pod mojim poveljstvom ni bilo nikakšnega „majorja Moravice“, kakor omenja Novak v svojem poročilu), se je napotila proti Sloveniji. Zaradi premočnih sovražnih sil, na katere je naletela, pa se je morala umakniti.

Preden je odšel, sem z njegovim soglasjem odkrito reagiral in komentiral njegovo pripovedovanje. Rekel sem mu, da je sam odgovoren za mnoge težave v Sloveniji, predvsem zaradi vztrajanja, da bi se višji častniki podredili njemu, ki je bil samo major, in da bi politični voditelji sprejeli njegov program in avtoriteto. Opozoril sem ga, da ga je Mihailović določil za organizatorja, kar mu ni dajalo pravice, da bi se vedel kot vrhovni poveljnik s popolno avtoriteto nad politiki in njihovimi strankami, ali da bi višje častnike postavljajal na nižje položaje kakor bi se mu ljubilo. Predočil sem mu, da je izvor avtoritete v soglasnosti in nikakor ne temelji na koščku

papirja; pri svojih poizkusih, da bi si ustvaril avtoriteto, je vse preveč svobodno razpolagal z Mihailovičevim imenom. Končno je ta vojna pomenila mnogo več kot navaden vojaški spopad.

Na nesrečo Novak v svojem poročanju ni omenil zadev, ki mu niso bile všeč, in je predvsem opustil temeljna dejstva, ki so privedla do stanja v Sloveniji. Svoje lastne napake je priznal samo v dveh kratkih stavkih. Njegov temperament in značaj nista bila primerna za to vrsto vojne, ker se je moral soočiti z revolucijo in ne z enostavnim vojaškim problemom.

P r i p o m b e :

1. — Bil sem poveljujoči častnik 503. Korpusa Jugoslovanske Kraljevske Vojske in pristojen za Liko, Kordun in Banijo, kakor tudi za del Hrvatskega Primorja.
2. — Radmilo Grdjić je bil pred vojno glavni tajnik Sokola. Grdjića sem poznal izpred vojne in sem z njim tesno sodeloval pri oborožitvi Sokola z vojaškimi puškami.
3. — Popolk. Mladen Žujović (Dr. Mladen Žujović) je bil moj vojaški predpostavljeni. Vsa politična oblast pa je bila v rokah Osrednjega Narodnega Odbora na Sušaku in lokalnih voditeljev, ki so bili oporni stebri.

Gornji sestavek je dobesedni prevod iz *The South Slav Journala* (Vol. 6, No. 3/21, Autumn 1983) — Op. ured.

NOVI NAČELNIK SLS – KD

V nedeljo, dne 19. avgusta 1984 se je v Baragovem domu v Clevelandu, Ohio (ZDA) sestala komisija SLS, ki so jo sestavljali Jože Melaher, Anton Meglič in Lojze Bajc, in ugotovila, da je od 93 zaupnikov, ki so poslali volilnice, 66 glasovalo za **dr. Marka Kremžarja** iz Buenos Airesa v Argentini kot načelnika SLS-KD po smrti Miloša Stareta.

S tem na mesto, ki ima svojo nedvomno težo v odnosih med slovensko zdomsko skupnostjo, prihaja naš poznani javni delavec in mož, ki ni samo dobro poznan po svojih kulturnih, gospodarskih, organizacijskih in splošno družbenih udejstvovanjih, temveč tudi — domobranec.

V prepričanju, da novi načelnik SLS-KD dr. Marko Kremžar na tem novem položaju med slovensko ideološko emigracijo ne bo nikdar pozabil, da njegovo pripadništvo k slovenskemu domobranstvu, ki je v najtežjih letih slovenske zgodovine dalo veličasten zgled vsem svobodoljubnim narodom sveta v nepopustljivem boju za Boga — Narod — Domovino, pomeni ne samo čast in ponos, temveč tudi obveznost, mu k zaupanju, ki so mu ga somišljeniki izkazali v tolikšni večini, kot jo je pokazalo glasovanje, iskreno čestitamo.

Frank Bükvič: VOJNA IN REVOLUCIJA

Roman v štirih delih. Izdala Slovenska kulturna akcija. Tisk tiskarne Editorial Baraga Baragovega misijonišča. — Buenos Aires, 1983. — Str. 712.

Tega nam je še manjkalo!

Vrhunska kulturna ustanova Slovencev, ki jim je tiste grozne majniške dni leta 1945 uspelo ulti krvavim orgijam komunistične farse o „osvobodilni borbi“ in se rešili v svobodo tujega sveta, nam je poslala v oceno roman zdomskega pisatelja Franka Bükviča: Vojna in revolucija.

Potem ko smo po obširnem pogovoru predsednika SKA Ladislava Lenča CM s pisateljem — objavljenem v „Glasu“ — pričakovali, da bomo z Bükvičevim „glavnim življenjskim delom“ — kljub temu, ali pa mogoče prav zato, ker smo že iz tega razgovora zvedeli, da se roman le tangencialno dotika vaških straž in domobranstva — po skoraj 40 letih končno vendarle dobili naš veliki tekst (saj sam pisec z nadpovprečno mero samozadovoljstva pribije, da „bi se ljudje doma za roman ruvali, če bi ga dobili v roke“ ... in da bi „mladina po branju tega romana odprla oči in sprožila kontrarevolucijo“), nam je vrhunska zdomska kulturna ustanova prisolila zaušnico, ki je navzlic vsemu, čemur smo se morali privaditi za našimi hrbti že v letih vsenarodnega samoobrambnega oboroženega odpora proti komunistični revoluciji prav za časa tuje okupacije, ko je nekomunistična ogromna večina naroda imela na vse strani zavezane roke, — še bolj pa v dolgih desetletjih zdomstva — nismo pričakovali, še manj so ta pljunek na njihovo veličastno žrtev zaslužile cele družine v imenu „genialnega voditelja in iskrenega tovariša in prijatelja nove Jugoslavije Josifa Visarionoviča Stalina“ zverinsko poklanih poštenih Slovencev še preden je en sam samonikli „belogardist“ na Slovenskem sprožil prvi strel v obrambo golega življenja. Ta knjižni „dar“ SKA je gnojnica, ki ga je vrhunska zdomska kulturna ustanova v „dokaz njenega pluralizma in zmožnosti sprejemanja tudi drugačnih pogledov na medvojno dogajanje“ iz zadosti prozornih razlogov razlila na mučeništvo Kozinčevih, Mauserjevih... noseče mlade žene Novakove... — pa tudi Fanouša Emerja... Ehrlicha... Natlačena... in stotin in tisočev poznanih in anonimnih Slovencev, katerih edini greh in izdajstvo sta bili zvestoba tisočletnim osnovnim vrednotam naše žitnosti in skrb za ohranjanje drobnega slovenskega življa v kataklizmi orjaškega spopada gigantov... — vse do 12.000 in več v brezna in oklopniške jarke pomendranih ogoljufanih in razoroženih vojščakov po kralju Samu prve slovenske narodne vojske domobrancev (ne „klerikalcev“!)... In končno je tudi posmeh tisočem in desetisočem Slovencev, ki se jim je nekako posrečilo rešiti se v svobodo — čeprav v mrzli tujini — (ne zaradi užaljenosti, ker jim rdeči mogotci niso priznali na graški univerzi med vojno opravljenih semestrov)

in njihovim potomcem, ki bodo s svojimi priimki obsojeni po širnih celinah zemeljske oble — do neslutelih generacij — pričati resnico o njihovem izvoru in prisotnosti v svetu.

Nismo specializirana publikacija, da bi se na široko spuščali v literarno analizo vrednot, ki jih roman nedvomno ima in izpričuje močnega epičnega pripovednika; čeprav se zahtevni bralec le s težavo prerine skozi začetna poglavja v slogu dolgočasnega krčmarskega besedovalca, ki mu jezik le okorno služi (prisiljene, za lase privlečene prispodobe itd.), in čeprav agitatorske protirežimske diatribe razočaranca in užaljenca v četrtem delu uhajajo iz literarnega okvirja in zato odbijajo — pa naj so še tako upravičene in utemeljene.

Ker se je roman že z naslovom jasno opredelil za določeno tematiko, nas preživele ostanke za komunistično revolucijo prav za časa vojne žrtvovane generacije knjiga zanima z druge plati.

Četudi nam Bükvič že v razgovoru s predsednikom SKA ne bi dal tega dovolj jasno razumeti, izpod njegovega peresa prav zatrdno nismo pričakovali — domobranskega romana. V naši generaciji ga skoraj gotovo sploh ne bomo dočakali. Čez svet — in, žal, tudi čez našo ljubljeno Slovenijo — bo pač očitno morala iti še kakšna kataklizma, da bo nekdo pravilno ovrednotil in se navdihnil ob tem žarkem slovenskem zgledu vesoljnemu svobodoljubnemu človeštvu.

Kajpak smo tudi daleč od tega, da bi svobodnemu slovenskemu pisatelju — povrhu še po izkušnjah skoraj štiridesetletnega vajenstva v svobodnem tekmovanju idejnih tokov velikega sveta — predpisovali snov in način prikazovanja. Toda prav zaradi tega smo ne samo objektivno upravičeni, temveč celo moralno pozvani, da na osnovi neizpodbitnih dejstev, ki naj bi bila tema pričujočega romana, pokažemo vsaj na nekatere meje poštenja, pred katerimi se mora ustaviti prav posebej svoboden pisec, da ne zagreši celo večjega posilstva kot angažirani nesvobodni pisar.

Čeprav nam bo Bükvič — po tem, kako je v romanu zapustil okarakterizirane „belogardiste“, najbrže težko verjel, mu prav nič ne oponašamo, da je, po lastnem priznanju v objavljenem razgovoru, med vojno tudi on verjel komunistom in se zanje navduševal. Koliko je bilo vaških stražarjev in pozneje domobrancev, ki so prebežali v njihove vrste iz partizanskih brigad ali pa so bili v boju ujeti ne da bi jih „beli brez premisleka izročili Nemcem“ (str. 497) — in so šele junijske dni leta 1945 končali v breznih Kočevskega Roga, v Teharjih, na Podutiku... ali sam Bog vedi kje! Druga stvar pa je če pisatelj še po 40 letih razčiščevanja pojmov in zračenja možganov, ki mu jih je okužila rdeča žuga režimske indoktrinacije v komaj enoletnem življenju pod njegovo oblastjo, zapiše, da bi partizane „beli vse do zadnjega pobili, če bi počakali“ (440). — Kako pač naj mu potem verjamemo, da je „čeprav neizkušen mladenič, imel poleti 1945 že odprte oči in vedel, koliko je ura“, če še na stara leta in po štirih desetletjih svobodnega razpravljanja o medvojnem dogajanju ne bi tudi on nam verjel, da smo domobranci že v jeku boja predobro vedeli, koliko je bilo med partizani tak-

šnihle Bükvičev, zapeljancev, idealistov... — največ pa prisilnih mobilizirancev in ljudi, ki praktično niso imeli drugega izhoda, kot vsaj začasno izgubiti se med to bedno rajo, čeprav so vedeli, da nad njo vihtijo neusmiljeni bič hlapci perfidne laži o „narodno osvobodilni borbi“ in jo gonijo, da prav za časa itak že neznosne tuje okupacije pada v prvih vrstah za svetovno revolucijo „genialnega Stalina“ na Slovenskem?!

Zatržno v leposlovju nismo zagovorniki črno-belega prikazovanja; čeprav si je v specifični tematiki, ki naj bi bila predmet Bükvičevega romana, med patološko zločinstvenostjo farse o „osvobodilni borbi“ in med narodom, ki je krvavel med kladivom komunistične revolucije in nakovalom okupacije, težko zamisliti drugačno razmerje kot črno(krvavo)-belo. Toda Bükvič, ki naj bi celo že poleti 1945 „vedel, koliko je ura“, še leta Gospodovega 1983 to razmerje postavlja na glavo!

Pravi, da „domobranstva v svoji ‚Vojni in revoluciji‘ ni mogel podrobneje obravnavati, ker se je osredotočil na drugo temo“, in naj bi se ga „dotaknil le, ker komunistične revolucije brez domobranstva ni mogoče napisati“. Tudi priznava, da je „o domobranstvu slišal že med vojno, resnico o njegovem protikomunističnem boju in komunističnem pokolu pa šele v zdomstvu“. In se opraviči, da „krajinski (prekmurski) Slovenci z domobranstvom niso imeli nobene zveze in mu zato ta tema ne leži“... — Prav. Vse to je razumljivo.

Prav zato pa je nerazumljivo — in zato neodpušljivo —, da je izobražen človek (profesor na jezuitski univerzi!) v zdomstvu, kjer je lahko odkril in objektivno primerjal tudi najbolj skrite odenke resnice o medvojnem dogajanju, napisal dolge slavospeve „veličastnim zmagam“ še bolj „veličastnega osvobodilnega boja“ idealnih partizanskih borcev, „belogardistom“ — in predvsem domobrancem — pa v kratkih prebliskih navesil izdajstvo, moralno propalost, zahrbtnost, nasilnost, „klerikalno“ zagrizenost, verski fanatizem, ošabnost, svetohlinstvo, gizdalinstvo, udinjanje okupatorju — bojzaljivost... in s tem dokazal, da mu domobranstvo še kako leži — v želodcu! —

Na str. 396 pravi, da je njegov junak Živko-Iztok ostal „do smrti zvest narodno osvobodilnemu boju, ki pa ni bil marksist in ni maral v partijo, čeprav njenega prvenstva ni oporekal in jo je imel za pobudnika in motor narodno osvobodilnega boja“. — To je očitno gonilna sila Bükvičevega romana.

Zares, opisi tega „narodno osvobodilnega boja“ so najmočnejša poglavja te knjige, čeprav bo načitan in informiran bralec kaj lahko uganil, da je Bükviču bila pri tem Svetinova „Ukana“ mnogo več kot samo vzor (kakor mu je bil pri opisu ruske fronte šolohova „Tihi Don“ in mogoče še kaj, kar bi nam pri poplavi te vrste literature prvih povojnih let bilo nemogoče individualizirati). Seveda Bükvičevega pripovedništva z epičnim zajemom in s skoraj že k objektivnosti nagibajočim se prikazom Svetinovega zares velikega partizanskega teksta ni mogoče vzporejati.

Pa še tu se pusti zanesti do absurdov, kot npr. na str. 404, kjer opiše

stisko, v kakršni se je znašel partizanski odred: — „Trije prostovoljci naprej! — Nihče se ni javil. — Niti zdaj ne morete, ko nam ni treba nositi ranjencev? — Tišina. — Komunisti, na čelo kolone! — Bilo jih je pet. Brez ugovora so stopili v strmino. — Bil je dober zgled. — —“

Na nasprotni strani pa „je bilo štiriinšestdeset Nemcev in dva belogardista, ki sta jih vodila“ (405) in „južno pobočje je polno belih... belih je tam celo več kakor Nemcev za njihovim hrbtom“ (437)...

Partizani, ki so jih „kmetje povsod podpirali“ (279), so seveda kmete vljudno prosili „brez zamere, ker smo vas nagnali iz tople postelje! Vso noč smo na pohodu. Utrujeni smo, lačni in potrebni počitka. Za gostoljubje vas prosimo. Z večerom bomo zopet izginili, da vam ne bomo v nadlego...“ (427).

Zato pa so „Rudetove... mišje majhne in nezaupljivo mežikajoče oči (ujeti partizanki) dokončno potrdile sumnjo, da je zašla med belogardiste“ (460), „...da ima opravka z zagrizenima belogardistoma“, ki „sta jo izročila gizdalinskemu podčastniku“ (462). — In Mihajlovičev in organizator plave garde, je bil „sin pokojnega javnega tožilca in orjunaša... V gimnaziji je bil pri sokolskem naraščanju, a je zaradi slabega učnega uspeha še pred višjim tečajnim izpitom zapustil šolske klopi in stopil v jugoslovansko vojno akademijo“ (463). — Belogardistična „vojaška disciplina je bila dokaj rahla“ (464), belogardistični podčastnik, ki je bil „gizdalin v rdečkasto rumenih škornjih... s črno italijansko baretko na glavi“ (464) (v domobranskih časih!), je partizanki „med zmerjanjem zvezal roki z navadno žico“ (466). — „Zloglasni organizator bele garde“ je seveda bil „bivši poljanski kaplan v brezmadežni in skrbno zlikani sutani“, ki je bil „kavalir že od mladih nog in vedel, kako je treba ravnati z nežnim spolom...“ (470).

Itđ., itđ., itđ.; da o Bükvičevem vrednotenju in karakterizaciji „klerikalizma“, duhovščine, Cerkve in celo vere v tisti dobi ne govorimo, ker pač ne spada v področje našega glasila. —

Nimamo prostora — in tudi vredno ni —, da bi se spuščali v še bolj podrobno analizo odkritih, največkrat pa dialektično zameglenih potvorb zgodovinskih dejstev ter miselnih zaključkov in stremiljenj te knjige. — Ker je roman kot literarni proizvod čitljiv in celo privlačen, ga bodo zdomci — pa tudi doma, v kolikor bo lahko predrl železno zaveso — gotovo radi čitali. Tako si bo lahko vsakdo mimo nas ustvaril lastno oceno — kajpak v skladu z njegovo idejno opredelitvijo in z njegovimi pogledi in odnosi do dogajanj okoli stalinistične revolucije na Slovenskem za časa vojne. —

Toda eno je gotovo: Tisoči in tisoči mrtvih, iz katerih krvi je pognal in še danes uspeva ves takoimenovani „belogardizem“ na Slovenskem, niso v takšnem prikazu protikomunističnih bojevnikov zaslužili nekrologa, kakršen je v tej knjigi. Kljub Jurijevem ciničnem kocbekovskemu zaključku še na str. 675: „Tisti trenutek, ko so klerikalci (!) zgrabili za orožje, si niso samo podpisali lastne smrtne obsodbe, ampak dvignili komunizem v sedlo.“ —

To je Bükvičeva usodna zmeta! — Ne! Mali slovenski človek se je za

zgled vsemu svetu o pravem času postavil na pravo mesto! Da ga je svet izdal in zato danes na vseh celinah plačuje strahoten krvni davek (in ga bo plačeval še bolj krvavega!), njegovemu zgledu daje samo še večji sijaj!

Ali naj bi po Kocbekovem primeru koristnih budal — namesto ponosnih solz za mučenci veličastnega zgloda — ob spominu na „tovarišijo“ krvavih komunističnih orgij v „osvobodilni borbi“ nespečnost noči potapljal v solze izrabljene, izmozgane in zavržene — prostitutke? —

To alternativo nam Bükvič — in predvsem Slovenska kulturna akcija — s tem knjižnim „darom“ ponujata...? —

Pika

Minka Anžič

Spominski dan

Kako priti do gomile
kjer bratov, tisoče v njej spi.
Do njih nobene ni poti.

V tišini mračni, skrivnostno se oglašaja.
Gozd med njimi žalostno šumi.
Misli begajo nam v gozdove
in iščejo grobov sledove.

V duhu na grob jim položimo
kito cvetja krizantem
lučke v spomin prižgimo.

Na ta spominski dan
molitev se k Bogu vije
za vse pobite brate,
ki jih slovenska zemlja krije.

O Slovenija,
odvrni te okove
in razkrij grobove
da bo resnica še močnejše
bruhnila na dan.

Zakaj še vedno
pokol vi tajite
se mrtvih domobrancev zdaj bojite
že večkrat sami ste priznali
mrtvi, vas bodo pokopali.

Janez Jelenc – 70-letnik

V nedeljo 2. septembra 1984 je bilo v turističnem mestu Miramar veliko slavlje. **Janez Jelenc** je v krogu svoje številne družine, sorodnikov in prijateljev slavil 70-letnico svojega uspešnega življenja.

Rodil se je 28. avgusta 1914 v **Velikih Laščah**. Osnovno šolo je dokončal v rojstnem kraju, nakar je šel v gimnazijo v Ljubljano. V četrti gimnaziji je zapustil študij in se šel učiti mizarstva v št. Vid nad Ljubljano, kjer je postal ugleden mizarški mojster.

V Jelenčevi družini je bilo devet otrok, štirje fantje in pet hčera. Njih oče je bil vzoren krščanski mož in večletni velikolaški župan in odločen

protikomunist. Tudi vsi štirje sinovi niso mogli vzdržati pritiska rdečih, zato so se zatekli v Ljubljano in stopili v domobranske vrste. Naš slavljenec Janez je bil v prehranjevalnem oddelku, kjer je skrbel, da smo dobili domobranci redno prehrano.

Takoj po prihodu v Vetrinje se je poročil s Tinco Marolt „Miklavževo“ in jima je za poroko igrala še domobranska godba. Poroka mu je rešila življenje, da ni bil vrnjen s svojimi tremi brati, o katerih ni bilo več nobenega glasu in ležijo pobiti neznano kje. Tudi njegove tri sestre so bile zajete od komunistov v Borovljah in so se po težkih preizkušnjah vrnile domov.

Po prihodu v Argentino je takoj odšel v lep turistični kraj Miramar, kjer je začel na svoje z mizarstvom, katerega še danes vodi skupno s sinom, dočim ima žena Tinca lepo trgovino s pohištvo.

V zakonu se jima je rodilo dvoje sinov in dve hčerki; so že vsi poročeni in ima že enajst vnukov.

Kaj vse bi lahko napisali Janezu in Tinci, saj jih skoraj vsak slovenski turist obiše, ko gre v Miramar. Kako ne, saj Jelenc rad postreže, a poleg tega ima za vsakega prijazno besedo. Tudi naš predsednik **France Grum** in njegova žena sta bila njih gosta (France Grum je namreč bil poveljnik velikolaškega udarnega domobranskega bataljona), ko sta lansko leto obiskala Argentino.

Tudi naše društvo **TABOR** se pridružuje številnim čestitkam in kliče Janezu na še mnoga — mnoga leta in Bog Te živi!

Janez Kožar – 60-letnik

V prejšnji številki 7-8-84 Tabora smo se z nekaj vrsticami spomnili med nami v Argentini živečega sobojevnika Janeza Kožarja za njegovo 60-letnico, ki jo je obhajal v krogu svoje družine 24. julija 1984 na svojem domu.

Ker vemo, da je bil Janez dober borec in da je še danes zvest idealom, za katere se je boril, je prav, da se spomnimo njegove poti kot protikomuniste.

Ko se je vrnil po petih mesecih ujetništva na Rabu, je že spoznal delo O.F. in je zato, kot mladoletnik stopil k vaškim stražarjem v domačem kraju Robu pri Turjaku. Ob kapitulaciji Italije se je tudi posadka iz Roba umak-

nila na Turjak. Po nekaj dneh je Janez spoznal nevarnost, ki preti Turjaku, zato se je še z nekaterimi umaknil iz Turjaka in se tako rešil Turjaške tragedije. Ko so v Velikih Laščah osnovali domobransko postojanko, ki ji je poveljeval Jože Dovganc, se jim je Janez takoj pridružil. Kasneje srečamo Janeza v Ljubljani v 61. četi, čigar poveljnik je bil pok. Emil Savelli. Iz Ljubljane sta odšli v Kočevje četi 61 in 62, da so zamenjali domobranski četi (Jakoš-Šabič), ki sta uspešno odbili napad na Kočevje. Iz Kočevja je šel Janez v domači kraj t. j. na postojanko v Velike Lašče, ki jo je vodil pok. častnik Jerebič. Ko so v Velikih Laščah formirali nov „velikolaški“ domobranski udarni bataljon pod poveljstvom Franceta Gruma, je bil Kožar dodeljen temu udarnemu bataljonu.

Ob umiku domobrancev na Koroško je ostal Janez z nekaj soborci doma na terenu. Po nekaj mesecih pričakovanja spremembe, ki seveda ni prišla, se je zbrana skupina 33 skrivačev umaknila v Italijo in si tako rešili življenje. Od teh se jih je 11 med njimi Janez javilo 8. avgusta 1945 v slovenskem begunskem civilnem taborišču v Monigo — Italija.

Kakor večina slovenskih beguncev v Italiji, se je tudi Kožar podal v Argentino. Nekaj dni pred odhodom se je poročil. V Argentini so se Kožarjevi naselili v Monte Grande (Bs. As.), kjer še danes žive.

Ko nas je lansko leto obiskal naš predsednik France Grum iz ZDA, se je srečal med drugimi tudi z Taborjanom Kožarjem, da sta skupno obujala spomine na one dni iz Velikolaškega udarnega bataljona.

Našemu zvestemu in agilnemu soborcu naše prirske čestitke z željo, da bi doživel še mnogo — mnogo let med nami v zadovoljstvo nam in svoji družini. Bog Te živi!

SEPTEMBER 1943

Grčarice – Turjak

Tragični konec četnikov v Grčaricah

(Povzeto po knjigi: Stane Kos „Stalinistična revolucija na Slovenskem“ 1941—1945, I. Del)

200 Novakov četnikov, ki so nastopali kot Jugoslovanska vojska v domovini ali kot Dolenjski oziroma Centralni četniški odred, se je pomaknilo v Grčarice, to je v stransko dolino južno od Ribnice. To skoraj docela zapuščeno kočevsko vas je izbral major Novak za stično točko slovenskih in srbskih četnikov Liškega odreda, sam pa je ostal v Ljubljani.

Dolenjski četniški odred so sestavljali štirje bataljoni po 50 mož. Skoraj pol moštva je bilo aktivnih oficirjev in podoficirjev, zvečine Slovencev. Ostali so bili legionarji z Dolenjskega in nekaj članov Sokolske legije. Poveljeval je aktivni major Danilo Koprivica — Borut, po rodu Srb. Njihov kurat je bil Tonček šinkar, kaplan iz Mirne peči. Imeli so orožja, municije in hrane za kakšen mesec. Vas in bližnjo okolico so utrdili z bunkerji.

Boji med četniki in partizani so se odvijali v temle časovnem razporedu:

SREDA — 8. september

Partizani Šercerjeve brigade, ki sta jo ščitili proti severu Tomšičeva, proti jugu pa Gradnikova brigada, so začeli napadati. Zaradi njihove premoči so četniki opustili bunkerje zunaj vasi in se še bolj utrdili v vasi sami, posebno okrog poslopij, v katerih so bili štabi (bivša pošta, gostilna, hiša pri cerkvi). Nekateri so bili mnenja, da bi bilo prav narediti izpad, poveljnik pa je ukazal, da je treba vzdržati, ker je pomoč gotova in se že bliža.

Boj je trajal ves dan in se ponoči še poostril. Napadalec in branilec so se drug drugemu tako približali, da so se slišali, ko so si med seboj kričali. Bataljonski poveljnik kapetan Milan Kranjc — Kajtimir je partizanom vpil, naj se zavedo, da napadajo redno jugoslovansko vojsko, in jih pozval, naj komisarje pobijejo, sami pa se pridružijo četnikom. Partizanski komandanti pa so pozivali četnike k predaji; rok zanje so postavili na polnoč.

Ker se četniki niso predali, so partizani zažgali najbližnjo hišo pri utrdbi. V boju je bil težko ranjen poveljnik Koprivica. Njegovo mesto je prevzel Kranjc.

Partizani so napadali vso noč. Zavzeli so nekatere bunkerje, ki so jih bili četniki opustili. Iz teh so zažgali cerkev in izropali župnišče.

ČETRTEK — 9. september

Četnikom je to jutro uspelo partizane pregnati s položajev, kjer so se bili ponoči utrdili. Partizani so pripeljali z Mokreca protitankovski top in začeli z njim rušiti četniško utrdbo.

Četniki so prek radijskega oddajnika v utrdbi sporočili Novakovemu poveljstvu v Ljubljani o svojem težkem položaju. Dobili so zagotovilo, da pomoč prihaja. To naj bi bilo 300 četnikov Liškega odreda.

Partizani so četnikom javili, da je Italija kapitulirala. Pozvali so jih, naj odlože orožje, in jim zagotovili, da se ne bo nikomur zgodilo nič hudega. Na ta poziv četniško poveljstvo ni odgovorilo, pa tudi na oba ponovna ultimata ne.

Četniki so z minami obstreljevali partizanski top in tudi to noč vse napade odbili.

PETEK — 10. september

Četniki so podrli gasilski dom, da bi s tem ubranili svojo postojanko pred ognjem, ker so ga partizani znova skušali podtakniti. Okrog poldne pa so začele na postojanko padati granate iz dveh zaplenjenih italijanskih težkih havbic. Četnikom je bilo jasno, da havbico upravljajo Italijani, saj so slišali italijanska povelja. Topa sta nabijala neprenehoma do dveh popoldne. Med drugim je bil v polno zadet tudi bunker ob gasilskem domu. Politkomisarji so s pištolami v roki nagnali partizane v napad.

Četniki so sporočili v Ljubljano, da topniškega ognja ne morejo vzdržati in da se pripravljajo na nočni izpad iz postojanke. Spet so dobili od majorja Novaka odgovor naj vzdržijo, ker pomoč prihaja. A maloštevilni (do 20 mož) četniški Ljubljanski odred, ki se je odpravil njim na pomoč, je prišel le do Dolenje vasi; tam se ni mogel prebiti skozi partizanski obroč. Vendar je najbrž tudi pri tej obljubi Novak računal predvsem na pomoč Liškega odreda. Kljub Novakovemu odgovoru je kap. Kranjc pripravil načrt za izpad, a popoldne je njega ubila mina.

Poveljstvo je prevzel aktivni por. Marjan Strniša — Pribina. Zaradi njegovega oklevanja je večina oficirjev izgubila voljo do boja. Intendant por. Not je začel na lastno pest klicati partizane k pogajanju. Temu se je uprj ranjeni poveljnik Koprivica, pa tudi Kranjčevi legionarji iz novo-meške okolice, ki ognja niso ustavili. Oficirji so se kljub temu začeli s partizani pogajati.

Četniški oficir je ob povratku s pogajanja Koprivici sporočil, da jim partizani zagotavljajo življenje in spremstvo k Angležem do Sušaka, ranjence pa da bodo sprejeli v partizanske bolnišnice. Koprivica je te ponudbe odklonil, prav tako jih je odklonilo tudi vseh 17 ranjencev.

Dva četniška bataljona sta izobesila belo zastavo. Ogenj so ustavili. Začela se je splošna predaja. V vrsti je stalo 171 četnikov. Od ostalih je eden pobegnil, ranjenih je bilo 18, padlo jih je 11. Po režimskih poročilih so imeli partizani 11 mrtvih in 28 ranjenih.

Ko je sedaj četniški oficir, ki se je bil s partizani pogajal, terjal pismo garancije, da jih bodo partizani pospremili na Sušak in v Kairo, „so mu položili brzostrelko na prsi in rekli: ‚To je naša garancija!‘“ Peljali so jih v Dolenjo vas, kjer so prebili noč.

Drugi dan so jim zvezali z žico roke na hrbtu in jih med stalnim zasramovanjem in pretepanjem odgnali proti Kočevju. Preteпали so tudi

ljudi, ki so skušali ujetim pomagati. Na čelu žalostne kolone je šel zvezan kurat šinkar.

Kaj so naredili pratizani z ranjenci, ni znano. Ostale so zaprli v sodnijske zapore in opuščene italijanske barake v Kočevju. Ko so šli ujetniki skozi mesto, jih je naščuvana drha! pretepala, sramotila in zahtevala njihovo smrt. Domači terenci so začeli med njimi izbirati žrtve.

Sprva so partijci namerjali odpeljati vso zajeto skupino na morišče v Mozelj. Potem so se premislili in so jih začeli zasliševati. Od njih so izsiljevali izjave v prid OF in KP. Stalno so jih pretepali. Pustili so jih skoraj brez hrane. Med drugim so jih obiskali in zasramovali tudi Popivoda, Daki, Pirković-Čort, Majcen (morilec p. Roberta na Suhorju), Jerič in Kidričeva žena.

Ujeti četniki so doživeli tragični konec po zloglasnem kočevskem procesu, kjer so partijci nekaj od njih javno obtožili in obsodili, večino pa brez sodbe pobili v Mozlju, manjšo skupino v Grčaricah. Nekaj predanih četnikov so poslali v delavske bataljone, kjer so izginili brez sledu.

Boji za Turjak

Generalštabni podpolk. Ernest Peterlin je že pred razpadom Italije naredil, verjetno v soglasju z Vojnim svetom, načrt, naj v primeru kapitulacije vaški stražarji razorožijo Italijane (kar je uspelo le v Tomišlju, na Igu in v Stični) in se zberejo okrog Turjaka. Namen tega osredotočenja je bila reorganizacija in preimenovanje vaških straž v Slovensko narodno vojsko kot del Jugoslovanske vojske, da bodo tako vaške straže sprejemljive za zahodne zaveznike, ki se bodo izkrcali v severnem Jadranu.

Določitev Turjaka kot zbornega mesta vaških straž je bila strateško premišljena poteza. Celo režimski pisci priznavajo, da je imel „načrt za osredotočenje belogardističnih oddelkov okrog Turjaka ali Velikih Lašč sicer nekatere taktične prednosti, saj je omogočal posredovanje proti Ribnici, Grosuplju in Dobropolju ter umik v Ljubljano, toda slonel je na napačni domnevi, da se bodo zahodne zavezniške sile izkrcale na jadranski ali celo na istrski obali in da jim bo belogardistična vojska potem pohitela nasproti.

Ta načrt so v zaprtih kuvertah poslali poveljnikom načrtovanih bataljonov z naročilom, da pisma odpro, ko dobijo za to dovoljenje po kurirjih. Sodeč po kasnejših dogodkih, niso bile v ta načrt vključene vaške straže v Polhograjskih Dolomiti.

8. septembra je Italija razpadla. Peterlin je poslal k vaškim stražam kurirje z naročilom, da naj odidejo proti Turjaku. Posamezne vaške straže iz ljubljanske okolice (Devica Marija v Polju, Šmartno, Bizovik, Sv. Urh, Rudnik, Orlje) in z južnega dela Ljubljanskega barja (Podpeč, Tomišelj, Ig, Pijava gorica) so se odpravile tja. Ostalih vaških straž kurirji niso dosegli.

Poveljnik Slovenske narodne vojske Peterlin je ostal v Ljubljani. Že pred kapitulacijo Italije je postavil za svojega namestnika za širšo ljub-

ljansko okolico aktivnega stot. Albina Cerkvenika. To so vedeli vsaj nekateri poveljniki vaških straž.

9. septembra zjutraj se je Cerkvenik znašel na svojem pohodu na Dolenjsko z malim Planinskim četniškim odredom v bližini Turjaka. Ko je zvedel za kapitulacijo Italije, je pot prekinil in hotel dobiti zvezo s Peterlinom in Slovensko legijo v Ljubljani.

Dogodki okrog Turjaka so se časovno odvijali takole:

ČETRTEK — 9. september

Podpolk. Dežman, ki mu je že prejšnji večer italijanski polkovnik sporočil, da namerava italijanska vojska čimprej oditi in naj zato skrbi za red in mir on, je ukazal vaškim stražarjem v Ribnici zasesti vse dohode in važne točke v trgu in izdal razglas, da je „po pooblaščenju od strani Slovenske zaveze in vojaškega sveta za Slovenijo prevzel poveljstvo nad tukajšnjimi protikomunističnimi enotami in vojaško oblast. Za župana je postavil bivšega banovinskega svetovalca **Stanka Škrabca**, uvedel policijsko uro, dovolil nošnje orožja le četnikom, vaškim stražarjem in občinski straži ter razglasil mobilizacijo. Na koncu razgлася je zapisal: „Vsak naj se zaveda, da smo samo Slovenci. Skušal je tudi dobiti od Italijanov orožje. Italijanski polkovnik mu je na to zahtevo odgovoril, da ima naročilo, da preda orožje partizanom. Dežmanu je svetoval, naj se vaške straže pogodijo s partizani, kar pa so vaški stražarji odklonili.

V Ribnico je prišel Ljubljanski četniški odred, ki je bil skušal iti na pomoč obkoljenim četnikom v Grčaricah, pa se je moral vrniti. Čeprav je bilo v Ribnici precej vaških stražarjev in četnikov, je Dežman zaradi bližajočih se partizanov prosil za pomoč vaško stražo v Dobropoljah, pa je ni dobil.

Italijanski poveljnik v Velikih Laščah je obvestil tamkašnjega župana **Ivana Paternosta**, da bodo Italijani naslednji dan odšli. Komandir Planinskega četniškega odreda Cerkvenik je navezal stike s poveljnikom vaške straže. Ne eden ne drugi ni mogel pripraviti Italijanov, da bi izročili orožje.

Zvečer so prišle v turjaški grad posadke iz Podpeči, Tomišlja in Pijave gorice. S seboj so imeli italijanski top. V prepričanju, da ga ne bodo potrebovali, so pokvarili zapirac na njem, nato pa top spustili v grapo. S seboj so pripeljali tudi precej hrane in municije.

PETEK — 10. september

Že omenjene vaške straže iz vzhodne ljubljanske okolice so ta dan preživele v šentjurju pri Grosupljem (danes Podtabor). Pridružili sta se jim še vaška straža iz Šmarja in močna posadka s Police.

Sredi dopoldneva je pripeljal iz Ljubljane v šentjurij motorist vodilnega člana Slovenske legije dr. Albina Šmajda. Ta je komandirjem sporočil, da je podpolk. Peterlin odklonil prevzeti poveljstvo protirevolucijskih enot na terenu. Potem se je odpeljal Šmajd s to neprijetno novico naprej na Turjak k stot. Cerkveniku in kaplanu Francu Malovrhu, zastopniku Slovenske legije. Na poti nazaj se je ponovno pogovarjal s komandirji v šentjurju.

Na Turjak se je premaknila vsa vaška straža iz bližnjega Škocijana, ki ji je poveljeval **Franc Žuraj**. Večji vod te posadke je bil na Turjaku že tri ali štiri mesece.

Na predlog komandirjev je dal Cerkvénik zasesti šolo na Zapotoku, gručasti vasi pod Kureščkom, 8 km zahodno od Turjaka. V to šolo je preselil svoj štab. Obenem je dal zasesti Kurešček. Odredil je tudi, naj se premaknijo v Zapotok Planinski četniški odred in vse izanske vaške straže (okrog 250 mož). Iz njih je tam formiral prvi bataljon in mu dal za poveljnika **Viktorja Berlota**. Za svojega namestnika na Turjaku je imenoval Franca Žuraja, obenem pa odločil, naj bo Turjak samo zbiralna in oskrbovalna baza.

V Ribnico sta prišli vaški straži iz Stare cerkve pri Kočevju in Dolenje vasi. Pozno popoldne so prišli na italijanski štab v Ribnici partizanski parlamentarci, med njimi tudi **Pero Popivoda**, k pogajanju za izročitev orožja in razorožitev vaških stražarjev, v kar so Italijani privolili. Dežman in poveljniki vaških straž so vsak pogovor s partizani odklonili, obenem pa spet zahtevali od Italijanov izročitev orožja. Italijanski polkovnik jim je zagrozil, da jih bo s silo pognal iz Ribnice. Dežman je zato ukazal odhod protikomunističnih enot iz Ribnice.

SOBOTA — 11. september

Proti jutru so prišli po celonočnem pohodu čez Malo goro v Kompolje in nato v Videm podpolk. Dežman in ribniške vaške straže. Še na grebenu Male gore, nekje pri Grmadi, se je odcepil od ostalih četniški odred in zavil v Velike Lašče.

Dopoldne so odšle vaške straže iz Šentjurja, razen domače skozi Lipljene na Turjak. Kmalu zatem je stot. Cerkvénik zbral poveljnike posameznih vaških straž k posvetu. Sklenjeno je bilo, da naj še ta dan prepeljejo vso vojaško komoro teh posadk na Zapotok, pa da naj se popoldne in drugi dan premakne tja tudi njih moštvo (okrog 200 do 250 mož).

V Velike Lašče je prišla od grosupeljske strani mala četniška skupina (12 do 15 mož), ki je hotela iti pogledat, kakšen je položaj v Grčaricah, ker je radijska zveza med Grčaricami in Ljubljano prenehala. Skupino je vodil kap. **Ivan Drčar**, v njej pa je bil tudi Novakov namestnik kap. **Janko Debeljak**. V Velike Lašče je prišel iz Vidma tudi Ljubljanski četniški odred, ki ga je vodil **Vojči Fajdiga**. „Tako je se je čutila neka napetost med navzočimi vaškimi stražarji in to četniško skupino.“ Četniki so odšli proti Robu.

Ob 11. uri se je pripeljal na motorju iz Ribnice v Velike Lašče na pol prostovoljni, na pol prisiljeni partizanski parlamentarec salezijanec **dr. Franc Blatnik**. Šel je k županu Ivanu Paternostu, pri katerem je bil ravno Franc Malovrh, in jima sporočil, da so po izjavi partizanskega poveljstva v Ribnici Grčarice razbite in da partizani zahtevajo od vaških straž brezpogojno predajo. Malovrh in Paternost sta ga nagovarjala, naj skuša doseči pri partizanskem poveljstvu „častni sporazum“ t. j. sodelovanje partizanov in protikomunistov v boju proti Nemcem, kar pa bi moralo še potrditi poveljstvo Slovenske zaveze v Ljubljani.

Blatnik se je odpeljal v Videm k podpolk. Dežmanu in mu sporočil isto kot prejšnjima dvema. Dežman je v padee Grčaric podvomil. Skupaj z Debeljakom, ki je prišel za Blatnikom v Videm, je Blatniku predlagal, naj pri partizanih doseže, da bo smel iti pogledat Grčarice kakšen aktiven oficir. Blatnik je po telefonu to dosegel. Zato se je odpeljal z njim v Ribnico kap. Fajdiga, poveljnik Ljubljanskega četniškega odreda. Predlog o „častnem sporazumu“ so partizani zavrnili. Blatnika in Fajdigo so pa odpeljali v Grčarice, kjer je bilo Fajdigi takoj jasno, da je četniška postojanka padla zaradi topovskega ognja.

Med Vidmom in Kompoljami v dobrepoljski dolini so se poleg domačih vaških straž zbrale še vaške straže iz Ambrusa, Krke, Žvirč in Strug. Dobrepoljskim je poveljeval rez. oficir Tone Perné, ki je poveljstvo prevzel pred dvema dneva.

V Žužemberku so se zbrale poleg domače vaške straže še tiste iz Dobrnič. Sel pri šumberku in Zagradca. Razen žužemberskega poveljnika **Rafaela Škrbeta** so bili vsi drugi proti pogovorom s partizani. Zato jih je napadla nova Levstikova brigada. Vaški stražarji bi napad lahko odbili, a so se zaradi negotovega položaja usmerili proti Marinči vasi, nato pa čez Krko proti Vidmu.

Proti večeru je vaška straža iz Velikih Lašč (Karlovica in Velika Slevica) dala pripeljati na Turjak več vozov hrane in municije pa tudi orožja, ki so ga pustili Italijani.

Zvečer sta Malovrh in Čerkvenik sestavila poročilo vodstvu Slovenske legije. Zapisala sta te stvari: Protikomunistične čete se v redu zbirajo. Bataljoni so že na svojih položajih. Poveljuje jim Čerkvenik. Vojaške enote so na Zapotoku (komanda in skladišče), Kureščku, Hudem Rogatcu (danes Rogatec nad Želimljami), v Čretežu (danes Četež pri Turjaku). Poveljstvo ima veliko orožja, municije in hrane. Teren je očiščen partizanov. Ti so zasedli Ribnico, kjer so razorožili bataljon (v resnici polk — op. pisca) Italijanov. Partizanski vodja Brilej je poslal po dr. Blatniku pogoje za sporazum, ki so: popolna podreditev partizanski komandi in boj proti Nemcem — konkretno — zasedba Ljubljane. V bataljonu „V“ se nahaja tudi podpolk. Dežman, ki povzroča s svojo navzočnostjo precej zmede. „Zato je neobhodno potrebno, poudarjamo, da takoj pride na teren sposoben polkovnik, ki bo prevzel poveljstvo Slovenske planinske divizije Triglav — Čerkvenik zahteva Jelena — Peterlina! Poveljstvo SL naj se zaveda vse odgovornosti pri posledicah, ki bodo nastale, če bi se odločitev v tem pogledu še količkaj zavlačevala...“ Predlagata, da se vse moštvo formira v Slovensko divizijo s štirimi brigadami (Triglav, Krim, Nanos, Gorjanci). Formirana je šele I. Planinska brigada Triglav.

NEDELJA — 12. september

Vodstvo Slovenske legije v Ljubljani je prejelo Malovrh-Čerkvenikovo pismo s Turjaka. Ker Peterlin ni hotel na teren, se je obrnilo za pomoč na maj. Novaka. Ta se je izgovarjal na Peterlina, češ da je on komandant „slovenskih goščarjev“

Proti jutru so dospele v Videm vaške straže, ki so prejšnji dan odšle iz Žužemberka.

Dopoldne so prišle na Turjak vaške straže iz Velikih Lašč, z Velike Slevice, iz Roba, z Velikih Poljan, od Sv. Gregorja in iz Sodražice, kolikor niso zlasti starejši vaški stražarji odšli domov, in Debeljakova četniška skupinica. Iz turjaškega gradu pa so šli istočasno na Zapotok vaški stražarji iz Device Marije v Polju, Bizovika, Šmarja in s Police.

(Sledi.)

IZ DRUŠTEV

Letošnja spominska proslava na Pristavi

Križ, katerega so letos postavili na Orlovem vrhu, je res nekaj monumentalnega; je 35 čevljev visok, narejen iz belega cementa. Ko so ga ulivali, je pomagalo okoli 35 naših ljudi. Res, bil je postavljen v znoju bivših borecev. Ta križ stoji pri vhodu do kapelice, tako da pozdravi vse obiskovalce, ki pridejo na pristavo.

Obisk iz Kanade je bil letos zelo dober; bilo nas je skoraj 50. Prišel je na obisk tudi bivši domobranec Jože Komidar, iz Avstralije; poleg tega smo imeli med seboj še gospo Železnikar iz Argentine, tako da smo bili vsi kontinenti zastopani.

V soboto popoldne smo imeli sejo gl. odbora.

Po večerji nam je bil prikazan film „Klagenfurt Affair“. — Za mano je sedelo nekaj mladih, ki so bili že tukaj rojeni. Slišal sem jih, ko so si šepetali po angleško: „Kar verjeti ne morem, da so bili Angleži zmožni kaj takega narediti.“ — Film sam je več ali manj samo razgovor med napovedovalcem in bivšimi oficirji, ki so bili takrat odgovorni za vračanje naših. Ti komentarji in odgovori pa odprejo precej oči. Skušal bom dobiti eno kopijo tega filma, da ga pozimi pokažemo po Kanadi.

Ob osmih zvečer smo zmolili rožni vence na Orlovem vrhu, nato pa prižgali ogromen kres.

Drugi dan, to je v nedeljo dopoldan, smo pričakali in pozdravili povorko avtomobilov iz Clevelanda. Vsi ti avtomobili so imeli pripeto slovensko in ameriško zastavico. Mislim, da je letos bilo izredno veliko število teh avtomobilov in tudi narodnih noš. Če boste v Argentini osebno v stiku z gospo Železnikar, vam bo ona lahko kaj več povedala, kakšen vtis je dobila, ko je videla to ponosno kolono okrašenih avtomobilov.

Mi stari borci smo se kakor ponavadi zopet zbrali pri vhodu in se z venci, narodnimi nošami in plapolajočimi zastavami in prapori na čelu počasi premikali proti Orlovemu vrhu. Množica ljudi, ki so nas čakali, so imeli solze v očeh; morda so v duhu videli med nami svojega pobitega brata, očeta in sorodnike, ki so bili žrtve Vetrinja.

Vsi smo se ustavili pri novem križu, ki ga je blagoslovil č. g. Franc Kosem, kateri je imel tudi sv. mašo. Po maši se je soborec Stane Pleško v lepem govoru spomnil vseh pobitih. Zlasti je poudaril, da preživeli ne smemo nikdar pozabiti, zakaj smo se borili, ne smemo pozabiti naših idealov in posebno ne naših žrtev.

Dež nam je popoldne preprečil litanije; smo se pa zbrali v dvorani in kakor ponavadi obujali stare spomine na borbe in one, ki jih ni več med nami.

Predno smo se razšli in si podali roke, smo si obljubili, da se zopet dobimo prihodnje leto, ko bo po vseh načrtih moralo biti res nekaj izrednega; kajti 50-letnico čez deset let verjetno ne bo večina od nas več dočakala.

Občni zbor Slov. zavetišča dr. Gr. Rožmana

V nedeljo 10. junija t. l. je bil občni zbor našega zavetišča v San Justo. Poleg članov in njih družin, so bili povabljeni tudi dobrotniki in vsi rojaki, ki jim je mar naša dobrodelna ustanova.

Pol ure po napovedanem času je predsednik Peter Čarman pričel z zasedanjem in toplo pozdravil vse navzoče. Po potrebnih formalnostih, je odbor prešel na poročila:

Zavetišče ima poleg velike kuhinje, dnevne sobe in jedilnice še 26 stanovanjskih sob, popolnoma opremljenih (v tej poslovni dobi), od katerih je 13 zasedenih.

Zavetiščnih članov je 223. V tej poslovni dobi so umrli trije: g. Ahlin Ivan, ga. Hacin Pavla in g. Malovrh Francé. Pristopila pa sta dva: ga. Katarina Čeč in g. Skvarča Marjan.

Zelo izčrpno je bilo blagajniško poročilo, v katerem je Vencelj Dolenc podal vse prejeme, tako od članov, dobrotnikov in prireditelj, ter izdatke te poslovne dobe. Poleg velikih stroškov dograditve, opremljenja in vzdrževanja, tako stavbe kot kuhinje in izrednih potreb stanovalcev, je stanje blagajne pozitivno.

Predsednik Čarman Peter, se je najprej zahvalil vsemu odboru, dobrotnikom in prijateljem za sodelovanje in povedal, da „nismo storili vsega, kar zahteva dolžnost ljubezni našim potrebnim. Z božjo in vašo pomočjo vam obljubljam, da bo to naše zavetišče še raslo, v kolikor bodo rasle potrebe naših pomoči in ljubezni potrebnih rojakov,“ je zaključil predsednik.

Predno so bile volitve novih članov odbora, je predsednik nadzornega odbora Marjan Loboda, po pregledu poslovnih knjig, pohvalil delavnost uprave in še posebej odlično in vestno poslovanje blagajnika Venclja Dolenca.

Sledile so volitve. Novi odbor je naslednji: Predsednik Čarman Peter, podpredsednik Jenko Janez, tajnik Žerovnik Jože, namestnik tajnika Oblak Franc, blagajnik Dolenc Vencelj, namestnik blagajnika Tomažević Lovro. Odborniki: Potočnik Matevž, Cof Emil, Tomažević Anton, šušteršič Božo.

Širši odbor: Oblak Tinca, Guštin Jože, Matičič Anton, Korošec Ivan, Puhek Ivanka, Podlogar Marija, Šurman Vera, Šilar Ivan.

Navzoči so pozdravili novi odbor z odobravanjem.

Odbor je dobil zaupnico spremembe hšinega reda po uvidevnosti, v dobro stanovalcem in nujnosti potrebe discipline.

Mesečna članarina za člane je ša 10. Članom s skromnimi dohodki odbor lahko članarino zniža ali oprosti. Posebna skrb novega odbora je dobiti vestnega upravnika in dobro kuharico. Primeren bi bil slovenski par, ki bi imel stanovanje v vili na vrtu, hrano in plačo po dogovoru.

Po izčrpnih debati je predsednik Čarman zaključil zborovanje z zahvalo ter prošnjo še za nadaljnje sodelovanje.

Občnemu zboru je sledila sv. maša, ki jo je daroval rev. Jože Guštin. Maša je bila za vse ustanovne člane, za vse člane žive in mrtve ter dobrotnike in prijatelje. V pridigi je g. Guštin pohvalil to veliko delo ljubezni in pozval še ostale rojake, da se približajo brez predsodkov k delu ljubezni do bližnjega. „Kar ste storili mojemu najmanjšemu bratu, ste meni storili.“

Pri sv. maši se je udeležba rojakov podvojila, nakar je sledilo okusno, kot vedno domače kosilo, v prijetni, veliki družbi prijateljev, ki hočejo živeti po Kristusovi zapovedi: „Ljubi svojega bližnjega...“

V imenu novega odbora zahvala vsem, starejšim in mladini za pripravo in potek tako lepega in prijetnega dne.

DA NE POZABIMO:

Ob Normandijski obali v Franciji še vedno stoje stari bunkerji, ki kot zgodovinski mejniki opominjajo one, ki pridejo mimo, da so se ondod odigrali veliki dogodki. Zavezniške armade so se končno le izkreale na evropski celini in pričele boj zadnje faze osvobojenja Evrope. Ne daleč od obale je prekrasno pokopališče ameriških vojakov, ki so 6. junija 1944 padli v borbi za osvobojenje Evrope. To pokopališče z nekako 10.000 križi je prekrasni spomenik ameriškim borcem in ga je vredno obiskati. Ameriški narod vzdržuje in urejuje to pokopališče, kot mnogo drugih okoli zemeljske oble, ker se dobro zaveda, da je spomin na mrtve dolžnost živih, in da je cena svobode zelo, zelo draga.

Štirideset let je poteklo od tistega dolgega dne, ko so zavezniške sile za ceno velikih žrtev končno stopile na evropska tla. Ob letošnji obletnici so v Normandiji bile velike slavnosti, katerih so se udeležili predstavniki zapadnega sveta, med njimi tudi ameriški predsednik Reagan. Še več, na stotine bivših ameriških vojakov, ki so preživeli tisti naval in vojno, so letos prišli kot romarji v Normandijo in se poklonili spominu svojih soborcev. Mnogi od teh veteranov redno prihajajo k spomenikom na ameriškem pokopališču v zahvalo svojim bivšim soborcem. Da, veliki narodi časte svoje padle, ker vedo, da so le-ti dali vse, da bi svobodni svet ostal svoboden.

Tudi mi smo s tem junijem stopili v 40. obletnico naše narodne tragedije. Naši padli in pomorjeni nimajo veličastnih spomenikov in križev na

svojih gomilah, kot jih imajo ameriški vojaki v Normandiji. Vendar je njihova žrtev bila prav tako velika kot onih, ki počivajo v Normandiji.

Taborjani, če smo kdaj pomislili na našo preteklo borbo, če so nam naši padli kdaj bili ponos in če smo kdaj bili njim hvaležni za njih žrtev, potem pokažimo ob 40. obletnici, kako in koliko jih cenimo! Že sedaj se pripravimo, da bomo leta 1985 najlepše in najdostojnejše proslavili 40-letnico pokola slovenske mladine. Ob tej priliki v množicah prihitimo na zborna mesta in pokažimo oblastnikom doma in svetu, da svobodni Slovenci cenimo naše padle soborce in da bomo storili vse, da njihova borba ne bopozabljena. Dragi Taborjani:

IZ STOLPA SEM MI ZVON ZVONI,
KO ULEGA MRAK SE PO VASI.
LE DONI, ZVON, IZ TEMNIH LIN,
LE ZBUJAJ MI NA DOM SPOMIN.
OB GLASIH TEH SE MI ZAZDI,
DA V DALJNI SVOJI SEM VASI
KJER NI MI TUJ NOBEN OBRAZ,
POZNA ME VSAK, VSAKOGAR JAZ.
ZATO PA ZVON, LE ZVONI MI,
NA TUJI ZEMLJI DONI MI,
TI ZVON VEČERNI ZVON IZ LIN,
LE ZBUJAJ MI NA DOM SPOMIN.

Gornji verzi narodne pesmi nehotе stopajo v spomin prav sedaj, ko smo stopili v 40. leto naše narodne tragedije. Ali je res mogoče, da je od tedaj, ko je cvet slovenstva umiral v masah, poteklo že štirideset let? Kako živi prihajajo spomini nazaj; na borbo in na idealizem tistih, ki so breme/borbe nosili na svojih ramenih. Šli so v boj in padli v boju, padli zato, da bi slovenski narod živel v resnični svobodi. Da, junaki so padli, njih trupla so že davno strohnela toda spomin nanje živi in bo vedno živel v našem narodu. Ne vemo, kje in kako so se rodili, ne vemo za njihovo deško dobo, vemo pa, kako so se borili in kako so umrli. O kako velik zločin bi bil, pozabiti na cvet slovenskega naroda, ki je bil pokošен in vržen v kraške jame. Zato je prav in primerno, da se že sedaj pripravimo za dostojni poklon njihovemu spominu ob 40-letnici njihovega pokola. Domovina še vedno čaka na svobodo, toda komunistični temelji počasi, vendar nenehno pokajo in vedno bliže smo dnevnu, ko bodo naši padli oprani pljunkov, ki so jih komunisti nanje izpljuvali; dano jim bo mesto v analih naše zgodovine, ki jim pripada, in naš dom bo zopet svoboden.

Taborjani, na plan! Na nas je vrsta sedaj, da jasno in glasno izpričamo resnico o junaštvu in pokolu slovenske narodne vojske. Vsak Taborjan naj v tem letu stori nekaj več kot kdajkoli popreje, da velik naš bo dan naslednjega junija.

B o g — N a r o d — D o m o v i n a

za gl. odbor
France Grum
predsednik

Buenos Aires. Letos je pripadla izvedba vsakoletne spominske proslave mučeniške smrti generala Leona Rupnika in dr. Lovra Hacina tukajšnjemu društvu protikomunističnih borcev "TABOR". V nedeljo 9. septembra t. l. so se zbrali bivši domobranci obeh društev k sv. maši, ki jo je v spomin pokojnih daroval msgr. Anton Orehar. Pri pridigi se je s primernimi besedami oddolžil spominu teh dveh mož in vseh njihovih sodelavcev.

Takoj po sv. maši in pred spomenikom žrtvam vojne in revolucije je msgr. opravil molitve za mrtve. Za tem sta starešini obeh organizacij skupno položila pred spomenik šopek s slovenskim trakom. Nato je mladec Ivi Korošec recitiral spominsko pesem „Viharnik“, ki je pred leti bila objavljena v „Taboru“ in opeva žrtvovanje poedinca-voditelja za celoto.

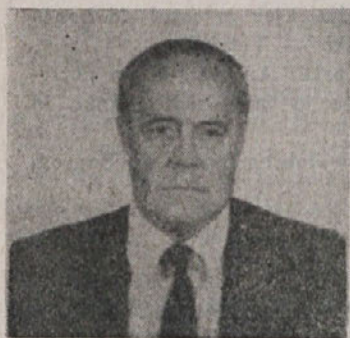
Po govoru soborca Dušana Dimnika — (govor prinašamo na drugem mestu) — so vsi prisotni s pesmijo „Oče, mati...“ zaključili skromno proslavo.

NAŠI MRTVI

✦ Srečko Rus

V nedeljo 26. avgusta 1984 je nepričakovano umrl Srečko Rus zadet od srčne kapi na svojem domu v Hurlinghamu (Bs. As.). Dočakal je komaj 61 let.

Med vojno je bil pristaš Mihajlovičevih četnikov in se je po naključju rešil, da ni šel v smrt v Grčaricah. Bil je nekaj časa pri domobranski policiji in je v tem času rešil arhiv „plavih“, da ga niso zaplenili Nemei, za kar je prejel od generala Mihajloviča odlikovanje Karadjordjeve zvezde. Nazadnje je bil pri četnikih na Notranjskem, odkoder se je preko Primorske ob koncu vojne umaknil v Rim. V Italiji se je poročil z Marijo Zorc, hčerko dr.

Vinka Zorca. Iz Italije je emigriral v Argentino.

Pokojni Srečko je bil agiln član slovenske emigracije. Bil je član in nekaj let odbornik Rožmanovega Zavetišča. Bil je podpredsednik Slovenske pristave v Castelarju. Bil je vesele narave in priljubljen v vsaki družbi.

Številni kropilci in spremljevalci na njegovi zadnji poti so pokazali, da je imel mnoge prijatelje med nami.

Pokojnikovi soprogi, hčerki in ostalemu sorodstvu naše iskreno sožalje!

❖ Stanko Kirn

Star šele 60 let je po dolgotrajni, neozdravljivi bolezni umrl meseca junija letošnjega leta v Berazategui (Vel. Buenos Airesa) bivši vaški stražar in domobranec Stanko Kirn.

Pokojni se je rodil v Grobljah pri št. Jerneju. Šentjernejska dolina, ki je veliko pretrpela pred O.F., se je 80% odločila proti komunizmu in je dala čez 1.000 protikomunističnih borbenoslovcev (Buenos Aires) bivši vaški stražar in s svojo skupino v št. Jernej, je ta skupina hitro rastla in ustanavljala nove postojanke. Tudi pokojni Kirn je bil med prvimi. Bil je po raznih postojankah in končno tudi v borbi pri Zameškem ob italijanskem razpadu. Kot

domobranca ga srečamo v Črnomlju in nato v Kočevju, kjer je tudi bil v težki borbi s komunisti za Kočevje. Po uspešno končani kočevski bitki so preživeli borci prišli v Ljubljano in so bili porazdeljeni po raznih četah. Stanko je bil dodeljen na postojanko v Grosuplje, kjer je ostal do konca vojne in se od tu umaknil z ostalimi na Koroško — Vetrinje.

V Vetrinju je imel srečo. V taborišče so prišli Angleži, ki so potrebovali 50 prostovoljcev za delo. Za to delo se je javil tudi Stanko in se tako rešil vračanja — smrti.

Pokojnega soborca Stanka bomo ohranili v dobrem spominu. Soprogi Pavli in sinovom naše občuteno sožalje!

Meseca avgusta 1984 je umrla gospa Marija Markež roj. Rekar na gostoljubni „Markeževi kinti“ v Merlo — Buenos Aires. Pokojna gospa je dočkala visoko starost 87 let. Bila je žena bivšega jeseniškega župana Markeža. Zapuščica hčerki: Mijo in Majdo ter sinove: Jožeta, Cirila in Francija.

Žalujočim naše iskreno sožalje!

PREJELI SMO:

THE SOUTH SLAV JOURNAL, Vol. 6, No. 2 (20), Summer 1983,
7 Chesterford Gardens, London NW3 7DD. Editorial Board: N. Marčetič

MA (Editor), U. Loring MA (Secretary), M. Davis ALA, Z. Antiñ, D. Ple-
ničar, P. Taylor, Dj. Novaković. — CONTENTS: From the Editor, News.
Interview: Bosnia between Croatia and Serbia; Adil Zulfikarpašić
talks to Poruka Slobodne Hrvatske. — Viewpoint: Walter Kendall,
Finlandisation for Eastern Europe? — Features: Dragoslav Georgevich,
Two Days in Yugoslav History: March 25 & 27, 1941 (II). —
Patrick Moore, Papandreou's Foreign Policy 1981—1983. — Economic
Affairs: Marko Milojević, Anatomy of a Rescheduling: Yugoslavia
1982—1983. — Balkans Report: Patrick Moore, The Balkan Political
Scene, June-August 1983. — Documents: Momčilo Selić's Letter
on Conditions in the Zabela Prison. — Letters to the Editor. —
Book Reviews — C. M. Woodhouse, Something Ventured; G. M. A-
lexander, The Prelude to the Truman Doctrine, British Policy in Greece
1944—1947, by Elisabeth Barker. — Ivan Botić and Stjepan Djureković,
Yugoslavia in Crisis: The Political and Economic Dimensions. I. Mravak,
U čor Sokaku. Marko Veselica, The Croatian National Question — Yugo-
slavia's Achilles' Heel, by George J. Prpić. — Edited by Tom Winniffrith
and Penelope Murray, Greece Old and New, by D. M. Nicol. — Yugoslavia,
OECD Economic Survey. Fred Singleton and Bernard Carter, The Econo-
my of Yugoslavia. Hans Dieter Seibel and Ukandi G. Dimachi, Self-
Management in Yugoslavia and the Developing World, by Nora Beloff. —
Vladimir Dedijer, Novi Prilozi za Biografiju Josipa Broza Tita, by David
Floyd. — Notes on Contributors. — Books & Periodi-
cals Received. — Samo to kratko kazalo vsebine pričujočega zvezka
zadosti glasno govori o aktualnosti, ki je slej ko prej vitalna sila tega ne-
dvomno najpomembnejšega časopisa na svetovni ravni. Zato znova in znova
priporočamo, da se vsi, ki se zanimajo za problematiko južno in vzhodno
evropskega področja, na časopis naroče in plačajo do skrajnosti nizko ceno
zanj. Ne pustimo, da bi ta močan glas naših teženj zaradi finančnih težav
moral kedaj utihniti! Danes je naše zdomstvo že zadosti dobro gmotno zasi-
drano, da bi to dopustilo.

THE SOUTH SLAV JOURNAL, Volume 6 No. 3 (21), Autumn 1983. —
Editorial Board: N. Marčeti. MA, U. Loring MA, M. Davis ALA, D. Ple-
ničar, Dj. Novaković. — 7 Chesterford Gardens, London NW3 7DD. —
CONTENTS: — In Memoriam (Sir Cecil Parrott — Col. Slavko N. Bje-
ljajac). — News. — Features: — Dragoslav Georgevich, Two Days in Yugo-
slav History: March 25&27, 1941 (III). — M. Deroc, When had Simović
fled the Country? — John Parker, The Macedonian Problem Solved? —
Ljubo Sirc: Among the Liberators (IV). — Slavko Bje'lajac: The Novak
Report. — Balkans Report: — Patrick Moore, The Balkan Diplomatic Sce-
ne, September-November 1983. — Letters to the Editors. — Documents: —
"A Crown Prince's" Lament. — The October 12, 1941 Resolution of the
Sarajevo Moslems. — The Democratic Manifesto. — Prince Paul of Yugo-
slavia. — Dissent and Human Rights in Yugoslavia: — Crackdown on Serb
Dissidents. Protes Petitions. — Sentences on Sarajevo Muslims Reduced.

— **Books Review:** — Božidar Knežević, History, The Anatomy of Time. The Final Phase of Sunlight, by E. D. Goy. — E. H. Carr, The Twilight of Comintern, 1930—1935, by Walter Kendall. — J. Petričević, Nacionalnost Stanovništva Jugoslavije, by Charles Batett. — Dimitur G. Gotsev, Natsionalno Oslobojdetnata Borba v Makedoniya 1912-1915, by R. J. Crampton. — **Periodical Reviews.** — **Notes on Contributors.** — **Books and Periodicals Received.** Noben objektivni zgodovinar ne bo mogel mimo teh zvezkov. Ne smemo dopustiti, da bi se časopis zadušil v finančnih težavah! Podprimo ga in s tem pomagajmo objektivni resnici do zmage!

DAROVALI SO

Od 1. 7. 1984 do 15. 8. 1984.

Za Zavetišče:

	\$a
Žerovnik Jože	80
N. N., Ramos Mejía	28
Tomažević Francka	500
Tomažević Tončka	500
N. N., R. Mejía	12
N. N., R. Mejía	12
Skvarča Marko	80
Kramar Maks	260
Čarman Peter	80
Jančič Antón	80
Miklič Jože	868
Ing. Švigelj Fedor	300
V sp. na p. <i>Franca Gerkmanna</i> :	
Jenko Janez	1.000
V sp. na pok. <i>moža Franceta</i> :	
Malovrh Helena	10.000
V sp. na pok. <i>mamo umrlo v d.</i> :	
Pucko Cilka	500
V spomin na pok. <i>Jožeta Prijatelja</i> , go. <i>Marjano Vombegar</i> in go. <i>Mileno Drenšek</i> :	
Šušteršič Janez	1.000
v dolarjih:	
Petrič Lojze	10
Urankar Frank	20

V spomin na pok. *Frančiško Mehle* — umrlo v Torontu:

Zajec Milan 10

Tiskovni sklad Tabor:

	\$a
Malovrh Helena	200
Hribar Viktor	100
Prod. Bele knjige	200
N. N., San Andrés	50
Avguštin Tone	50
N. N., Florida	350
v dolarjih:	
Oven Luis, USA	15
N. N., Burlington	3
Kastelic Ivan, Kanada	3
Meglič Ignac	12
Bančič Janez	16
Žukovec Hilar	14
N. N., ...	3
Primožič Ivanka	8
Stepec Ciril	3
Kolarič Rudi	3
Zajec Milan	10
Čenkar Frank	8
N. N.	1
Pust Milko	8
Žonta Nande	8
Bizjak Joseph	38

Gorčič Josep	38	Golobič Jože	8
Virant Frank	3	Bančič Janez	16
Longar Albin	8	Zakrajšek Viktor	8
Pičman Janez	8	Kovač Marjan	2
Petrič Lojze	8	Štukel Tone, Attawa	21
Mohar Lojze	8	Žukovec Hilar	14
Stepec Slave	8	Boh Ivan, Alberta	30
N. N.	1	Štih Anton	8
Pechaver M. Centa	8	Bojč Jože, USA	10
Petrovčič Jakob	8	Hutar Matija	5
		Gaber Anton	100

Socialni sklad Tabor:

Malovrh Helena	100
Jakše Janez, Windsor ... dol.	30
Horvat F., Montreal	8
Koritnik F.	8
Kukovica J.	13
Petkovšek V.	8
Poljanec J.	13
Rabzel J.	10
Rupnik J.	8
Starič L.	28
Kastelic Jože St.	3
Platnar Alojz	5
Kastelic Jože, 38, Altk.	8
Novak Marjan	6
Jaklič Jože	10
Berkopec Stane	8
Pleško Stane	3
Vrečar Viktor	8
Krnc Janez	8
Kuk Avguštin	8
Kus Franc	8
Ferkul Edi	3
Šuligoj Stane	8
Pepevnak Franc	8
Resnik Rudi	8
Zakrajšek Ivan	8
Tomšič Franc	6
Potočnik Blaž	5
Urbanc Peter	5
Kolenc Tone, Alberta	14
Babič Alojz	8

Za spominski križ na Pristavi:

v dolarjih:

Burjas Lojze in gospa	20
Pust Milko in gospa	50
Hočevar Ivan in gospa	50
Jarem Lojze in gospa	20
Kostigar France in gospa ...	60
Prasen Janez in gospa	20
Stepec Ciril	25
Dovjak Jože in gospa	50
Slak Florjan in gospa	50
Zajec Milan	50
Dejak France in gospa	20
Cerar Jože in gospa	30
Palčič Ivan in gospa	10
Kosem Miro	10
Hren France in gospa	50
Krulc Stane	10
Oreh Filip in gospa	30
Kosem Frančiška	20
Zajec Karel in gospa	50
Zupančič Polde in gospa ...	25
Arko Jože in gospa	20
Ovnič Maks in gospa	20
Komidar Jože, Australia ...	60
Bojč Karel in gospa	50

Za spomenik (Belo steno) na Pristavi:

v dolarjih:

Zajec Karel	50
-------------------	----

VSEBINA

Prisionero de guerra	129
Vojni ujetnik	130
Z dušo in srcem Slovenec	132
General Leon Rupnik	134
ZBOR med Slovenci (I. Vadnjal)	135
Novakovo poročanje (Slavko Bjelajac)	137
Novi načelnik SLS — KD	139
Mnenja in vrenja	140
Spominski dan (Minka Anžič)	144
Naši možje	145
September 1943	147
Iz društev	154
Naši mrtvi	157
Prejeli smo	158
Darovali so	160
„Slovenija, dežela moje radosti in moje bolečine“ (Mirko Kozina) .	209—224

Correo Argentino Sucursal J. L. Suárez (Bs. As.)	TARIFA REDUCIDA Concesión N° 8133
	FRANQUEO PAGADO Concesión N° 2619